

† ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ

ΘΡΑΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΙΒ' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",

1936

† ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ

ΘΡΑΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΙΒ' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ.."

1936

Ἐν τῷ Παραρτήματι τοῦ Γ' τόμου τῶν «Θρακικῶν» (σ. 226) ἐξημονεῖσθαι κατάλογος τῶν διαρρηγμένων ἐν τῇ ἱερᾷ τέχνῃ Θρακῶν μουσικῶν, ἐν δὲ τῷ Δ' τόμῳ τῶν αὐτῶν «Θρακικῶν» (σ. 370-371) ἕτερος συμπληρωματικὸς τοῦ πρώτου ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντ. Α. Σταμούλη διὰ προσθήκης νέων ὀνομάτων ἀπαντώντων εἰς εἰδικὰ συγγραμματα ξένων συγγραφέων, εἰς τὴν Hymnographie de l'Eglise grecque τοῦ Καρθηναίου Πίτρα, καὶ εἰς τὸ Monuments de la notation ekphonitique et hagiographique de l'Eglise grecque τοῦ Jean Thibaut.

Ἡ προσφυγὴ τοῦ κ. Σταμούλη εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω ἔργα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μουσικοῦ καταλόγου τῶν Θρακῶν ὄχι μόνον οὐδὲν οὐσιαστικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπέφερεν, ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν σύγχυσιν καὶ ἀπέδειξεν ἔτι ἅπας διὰ τῆς ξένης βοήθειας δὲν πρέπει νὰ ἀναμεινόμεν τὴν προαγωγὴν τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς Ὁ θέλον νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὸ ἐπαγωγὸν τοῦτο θέμα, μίαν ἔχει ἀσφαλεστάτην πηγὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας δύναται νὰ βασισθῇ, τοὺς μουσικοὺς καὶ μόνον κώδικας, εἰς οὓς θὰ ἀνακαλύψῃ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μουσικῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. Μέχρι σήμερον, δυστυχῶς, οὐδεμία ἐγένετο συστηματικὴ τῶν ἀπειραριθμῶν μουσικῶν κωδικῶν ἐρευνα· ὅλη ἡ γνώσις ἡμῶν περὶ τῶν ποιητῶν καὶ μουσικοδιδασκάλων τῆς ἐκκλησίας προέρχεται ἐκ ξένων συγγραφέων, αἱ δὲ πλάναι αὐτῶν μεταβιβάζονται ἀβυσσινίστως εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι ἀδιαμφισβήτητου κύρους. Ὁ Πίτρα ὁ περὶ τὴν ὑμνογραφίαν τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας εἰδικὸς ἀσχοληθεὶς εἰς τὸν καταρτισθέντα ἐπ' αὐτοῦ κατάλογον τῶν ποιητῶν τῆς ἐκκλησίας¹, περιέλαβε καὶ μουσικοδιδασκάλους μὴ ὄντας ποιητάς ὡς Ἀνθιμὸν τὸν μελωδόν, τὸν Ἰβρητὴν Ἀνθιμὸν, Θεόδωρον τὸν Στουδίτην τὸν νέον, τὸν μοναχὸν Γερμανόν, τὸν Ἰωάννην Πλουσιδαῖον καὶ ἄλλους. Ἄλλους ποιητὰς ὅς τοι διαφόρους ἰδιότητας ἀπαντώντας εἰς κώδικας ἐπέλαβεν ὡς: διάφορα πρόσωπα καὶ παρέθεσεν εἰς ἡμᾶς διπλὰ καὶ τριπλὰ τὰ αὐτὰ πρόσωπα, ὡς τὸν Ἀνδρέαν Πιρὸν καὶ Ἀνδρέαν Τυφλόν, τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον καὶ Κωνσταντίνον τὸν δεσπότην, Γεώργιον τὸν ῥήτορα καὶ Γεώργιον τὸν Νικομηδείας, Λέοντα τὸν Σοφόν καὶ Λέοντα τὸν δεσπότην, Μάρκον τὸν Ὑδροῦντος καὶ Μάρκον μοναχόν, Συμεὸν τὸν νέον Θεολόγον καὶ Συμεὸν τὸν Σουλκερίον (ἐκ τῆς μονῆς τοῦ

Συλοκέριον), Ἰωάννην τὸν Δαμασκινόν καὶ Ἰωάννην τὸν Σαβαίτην, Στέφανον ἀνεψιὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ Στέφανον τὸν ἁγιοπολίτην καὶ Στέφανον τὸν Σαβαίτην (ἐκ τοῦ ἐνὸς Στεφάνου ἀνεγράφησαν τρεῖς διάφοροι) κλπ.

Ἄλλοι συγγραφεῖς, οὔτε ποιηταὶ οὔτε μουσικοὶ ἐπεσιβδον ἐν τῷ καταλόγῳ ὡς ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανός, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Ἰωσήφ ὁ Ἀπρω, Νικήτας, ὁ ἀπὸ Σεργίου Ἡρακλείας καὶ ἄλλοι. Νεῖλος ὁ Χίος ὁ μητροπολίτης Ρόδου (ὁ Δασσωρινός) φέρεται ὡς Νεῖλος ὁ Ρόδιος, ἄλλοι φέρονται ὀνόματα ἀνύπαρκτα καλούμενοι ἄθλιοι, ρακενδῖται καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἄλλοι διαποροτρόπως παραμορφωθέντες ὑπὸ τὸν ἀνεπαιστέων ἀντιγραφῶν προσκολληθήσαν εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Πίτρα, χωρὶς νὰ γίνῃ ἐπὶ τῇ βίβῳ τῶν κωδικῶν ἡ ἀναγκαία ἐκκαθάρισις.

Οἱ ἐπὶ τοιούτων συγκεχυμένων καὶ ἀτελῶν καταλόγων στηριζόμενοι ἐπόμενον εἶναι διὰ τὰ περιπέσουσι εἰς πλάναν, τῶν ὁποίων τὸν ἔλεγχον σκοπεῖ ἡ παρῶσα σύντομος μελέτη ἡ ἀφορῶσα μόνον εἰς τοὺς Θράκας μουσικοὺς. Ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῶν Θρακῶν μουσικῶν (Παράρτημα Γ' τοῦ «Θρακικῶν» σ. 222) μεταξὺ τούτων καταλείπει ὡς πρῶτον τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Βατάτζην ἐκ τοῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου¹ ἴσως παραπλανηθεὶς. Εἶναι ἀληθές διὰ εἰς τοὺς μουσικοὺς κώδικας φέρονται ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου Βατάτζη μουσικαὶ συνθέσεις, ὡς εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς κώδικας E 128, I 184 καὶ τὸν Σεηροποταμινόν 309, Πολυέλεος «Λόγον ἀγαθόν» καὶ Ἀντίφωνα, ἀλλ' εἶναι οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ Βατάτζης ἡ ἄλλοις τις συνώνυμος ἐκ τῆς αὐτῆς οικογενείας ἢ καὶ ὁλος ἕνος πρὸς αὐτήν; Εἰς τοὺς κώδικας, κατὰ συνήθειαν, οἱ ἀντιγραφεῖς ἐσημείουσι παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ ἄξιωμα αὐτοῦ· ὅταν δὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦτο αὐτοκράτωρ, πατριάρχης, ἀρχιερεὺς ἢ ἀξιωματοῦχος τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἢ μοναχὸς ἢ ἐρομῶνχος, ἢ πρωτοψάλτης, δομῆστικός ἢ Λαμπάδριος, συνεπιφέρεται πάντοτε σχεδὸν μετὰ τὸ ὄνοματός καὶ ἡ ἰδιότης αὐτοῦ πρὸς διάκρισιν ἄλλων τυχόν συνωνύμων προσώπων. Οἱ βασιλεῖς ποιητὰ Λέων ὁ Σοφός, Κωνσταντίνος ὁ Πορφυρογέννητος, Θεόφιλος, Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, Μανουὴλ ὁ Κομνηνός συνοδεύονται πάντοτε εἰς τοὺς κώδικας μετὰ τὸ ἄξιωμα αὐτῶν, ὁ δεσπότης, πᾶντα μὲν τοῦτο δὲν συμβαίνει, ὅπου ἀπαντᾷ τοῦ Βατάτζη τὸ ὄνομα εἰς τοὺς κώδικας φέρεται ἀπλῶς, ἄνευ ἄλλης τινὸς προσθήκης, Ἰωάννης Βατάτζης, οὐδὲ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς ἀρχαίους κώδικας ἔχοντες ἄλλως τε καὶ ἄλλοι Βατάτζην, τὸν γνωστὸν Βασιλεῖον Βατάτζην, οὐδεμίαν σχέσιν ἢ συγγένειαν ἔχοντα μὲν τὸν αὐτοκράτορα τῆς Νικαίας Βατάτζην, τὸν ὅποιον ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῶν μουσικῶν Θρακῶν (Παράρτημα «Θρακικῶν» σ. 106) ἀποδέχεται Θράκα ἐν Ἀθριανούπολει γεννηθέντα ὁπόθεν κατήγετο

¹ Ἰδ. Hymnographie de l'Eglise grecque ἐν τέλει.

¹ Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἐν Ἀθῆναις 1890, σ. 267.

ὁ αυτοκράτωρ τῆς Νικαίας Ἰωάννης Βατάτζης· ὁ Βασιλεὺς Βατάτζης ἦτο γέννημα καὶ θρόνισμα τῶν Θεραπευτῶν. Τὸ τοιοῦτον πληροφοροῦμεθα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὅστις εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ¹ λέγει:

«Παῖρὶς ἦν με ἐγέννησε μήτηρ μου ἡ κυρία
ὕπαρχε εἰς τὸν κατάντενον ποτὶ λένε Θεραπεία
πλησίον τῆς περιφύμου πόλεως Κοινωτανίνου
τῆς λαμπροῦς ἐπὶ τῆς γῆς ὅσπερ ἀκτὶς ἡλίου».

Ὁ ἄσημος Βασιλεὺς καὶ πτωχὸς υἱὸς τοῦ ἱερέως Βατάτζη ὁ ἀναγκασθεὶς πρὸς ἐξέυρεσιν τύχης νὰ ζεντευθῇ ἐπὶ πλείηθι τόσας χώρας, ἀν εἴχε σθένος ἔσθαι τῆς εὐγενούς αὐτοῦ καταγωγῆς, θὰ διεκρίνυτε τοῦτο πανταχοῦ· εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ οὐδὲν τοιοῦτον λέγει. Ὁ Ἰωάννης Βατάτζης φρονῶν δὲ ἦτο ξένος πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον τοῦ Βατάτζη καὶ συγγενῆς ἴσως τοῦ ἀνωτέρου Βασιλείου, ἀλλοῦς μουσικοδιδασκάλου, ἀνευ ἄλλων περιγμηγῶν καὶ τίτλων, ἀφοῦ οὔτε ἐκ τῶν μουσικῶν κωδίκων, οὔτε ἐξ ἄλλων ἀσφαλῶν πηγῶν ἔχομεν πληροφορίας, ὅτι ὁ ἔμπειρος στρατηγὸς καὶ συνετὸς βασιλεὺς Βατάτζης ἦτο καὶ δόκιμος μουσικός, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἀπεισιώπων οἱ χρονογράφοι. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν στεροῦμεθα βασιμῶν μαρτυρικῶν ἀποδείξεων, δὲν δικαιούμεθα νὰ κατατάξωμεν μεταξὺ τῶν μουσικῶν τῆς Θρήνης καὶ τὸν ἐν λόγῳ αυτοκράτορα τῆς Νικαίας διὰ τὸν λόγον τῆς ὁμωνυμίας.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρου Βασιλείου Βατάτζη, τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὸν ἡ' αἰῶνα, ἀπ' αὐτῆς καὶ ἑτέρας Βασιλεῖς Βατάτζης μουσικός, οὕτως Ἀντίφωνα, ἦτοι ἀλλάγματα ψαλλόμενα εἰς τὰς εὐαγγέλιος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, εὐρίνται εἰς τὸν Παντοκρατορικὸν κώδ. 214 φ. 129^ν - 139^ν. Ὁ Βατάτζης οὗτος ἀκμάει πρὸ τῆς ἀλώσεως, διότι ὁ περιέχων τὰς συνθέσεις αὐτοῦ Παντοκρατορικὸς κώδις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1433. Ἡ μετὰ τοῦ Βασιλείου τούτου Βατάτζη συγγένεια καὶ σχέσις τοῦ Ἰωάννου Βατάτζη δὲν εἶναι ἀπίθανος.

2.

Ἐκ τοῦ πρώτου καταλόγου τῶν Θερκῶν μουσικῶν (Παράρτημα «Θερκικῶν τὸμ. Γ'») ἐλλείπει ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος, τὸν ὅποιον ὁ κ. Α. Σταμούλης συναντήσας εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Thiibaut ἐπισημαίνει εἰς τὸν δεύτερον κατάλογον (τὸμ. Δ' «Θερκικῶν» σ. 371) οὕτως: Ἀθανάσιος Τούρνος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως εἰς αὐθιμὸν πατριάρχην 17^{ος} αἰῶνος. Ὁ Ἀθανάσιος δὲν ἔφερε τὸ ἐπίθετον Τούρνοβος, ἀλλ' ἦτο μητροπολίτης Τούρνοβου μέχρι τοῦ 1692, ὅποτε μετεβίβη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα Κλήμεντα, παρέμεινε δὲ μέχρι τοῦ 1709

¹ Λάμπρου, Μικτὰς σελίδες σ. 594 (Κανανὸς Λάσκων καὶ Βασιλεῖς Βατάτζης).

ὡς μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ὅτε προεβιβάσθη εἰς τὸν οἰκουμένικόν θρόνον (Θερκικά τ, 42) (1709-1711), ἐκαλεῖτο δὲ Ἀμυράς καὶ κατήγετο ἐκ Κρήτης¹ (Θερκικά, Παράρτημα σ. 84, Γεδεών, Πατρ. Πίν. σ. 619).

Ὁ Ἀθανάσιος, μαθητὴς γενόμενος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν μουσικῶν κωδίκων, τοῦ γνωστοῦ μουσικοδιδασκάλου Βαλασίου ἱερέως τοῦ Νοιμοφύλακος, ἀνεδείχθη εἰς τῶν δοκίμων μουσικῶν τῆς ἐποχῆς συνθέσας τὰ ἑξῆς ἔργα:

1) Χερουβικά ἐν κώδ. Θ 153 φ. 295 Λαύρας (Ἀθανασίου Ἀδριανουπόλεως)· Θ 167 Λαύρ. (Ἀθανασίου πατριάρχου)· Κ 144 Λαύρ. (Ἀθανασίου πρῶην μὲν Τούρνοβου, νῦν δὲ Ἀδριανουπόλεως) ἐν δὲ τῇ ᾧ ἀπὸ ἄλλης χειρὸς προτίθενται ταῦτα: «ἐνθὸς λαλεῖ Ἀθανάσιος γὰρ ἐστὶ τοῦ πατριάρχου τοῦ καὶ ἔμπροσθεν;» προφανῶς ἡγνῶει ὁ σημειώσας ταῦτα ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἦτο πρῶην Τούρνοβου, καὶ εἶτα Ἀδριανουπόλεως· κώδ. 266 Ξηροποτάμιου² (Ἀθανασίου ἀρχιερέως).

2) Κοινωνικά κώδ. 278 Ξηροποτάμιου (Ἀθανασίου πατριάρχου)· 307 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 309 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 313 Ξηροποτ. (Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν Ἀθ. πατρ.)· 370 Ξηροποτ. (Ἀθανασίου)· 373 Ξηροποτ. (Ἀθ. Κ/πόλεως)· Θ 154 Λαύρας (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· Ι 184 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ.)· Κ 150 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ.)· Κ 153 Λαύρ. (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· Κ 172 Λαύρ. (Ἀθ. Τούρνοβου)· Κ 188 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ. Κ/πόλεως Πατελίου τοῦ Κρητός!).

3) Εἰρμὸν καλοφωνικὸς κώδ. 303 φ. 179 Ξηροποτάμιου· 291 φ. 172 Ξηροποτ. (Ἀθ. Ἀδριανουπόλεως)· 313 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.)· 326 φ. 114 Ξηροποτ. (Ἀθ. πατρ.) «Περιοτῶσις ἐκὶ λωσάν με» Ε 128 Λαύρ. (Ἀθ. πατρ. πρῶην Ἀδριανουπόλεως) 1277 καὶ 1373 Βατοπεδίου.

4) Στίχους καλοφωνικοὺς κώδ. 309 Ξηροποτ. (Ἀθ. Κ/πόλεως).

5) Μᾶθημα εἰς τὴν ἀγ. Αἰκατερινὴν κώδ. 291 φ. 156-157 Ξηροποτ. (Ἀθαν. πατριάρχου Τούρνοβου).

6) Πολυχρονισμὸς κώδ. Ε 128 Λαύρ. 267 φ. 351 Ξηροποτ. (Ἀθανασίου). Πολυχρονισμὸν εἰς καθηγούμενον τῆς μονῆς Ἰβήρων Κώδ. Κ 146 Λαύρ. (Ἀθ. Τούρνοβου).

3.

Ἀνθιμὸς ὁ Γανοχωρίτης.

Ἀγνωστος οὗτος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν μουσικῶν καταλόγων τῆς Θρήνης καὶ εἰς τὸν Γεώργιον Παπαδόπουλον ἤκμασε κατὰ τὸν ἡ' ἢ ἰθ' αἰῶνα.

¹ Τὸν Ἀθανάσιον τοῦτον ὁ Γ. Παπαδόπουλος, (Εὐθ' ἀν. σ. 304) συγχέει μὲ τὸν ὁμώνυμον πατριάρχην Ἀθανάσιον Πατελίου.

² Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς Μονῆς Ξηροποτάμιου ἀπὸ τοῦ Γερόντου Εὐδόκιμου Ξηροποταμίνοῦ. Οἱ δὲ λαοικονομὶ κατὰ τὸν χειρόγραφον κατάλογον τοῦ Χρυσοστόμου Λαυριώτου καὶ κατὰ τὸν ἔντυπον τῆς Λαύρας τὸν ἐκδοθέντα ἐν Παρισίῳ τῇ 1925.

αἰῶνα· τούτου σφύζεται Δοξολογία ἐν τῇ Λαυριωτικῇ κώδ. Θ 157 μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τῆς παλαιᾶς εἰς τὴν νεωτέραν γραφήν· εἰς τὸν ἐν λόγῳ κώδικα σημειοῦται: «Δοξολογία τοῦ Δρύστρας Κυρῦλλου, μεταφράσθη δὲ παρὰ Ἀνθιμου τοῦ Γανοχωρίτου»· ὁ Ἀνθιμος ἀνῆκε πάντως εἰς τὸν κλῆρον, κληρικὸς δὲ ὁμωνύμους γνωστοὺς μουσικοὺς, ἔχομεν τοὺς Ἁγιορείτας ὁμωνύμους, Ἀνθιμον τὸν ἡγούμενον τῆς Λαύρας, Ἀνθιμον τὸν δομέστικον τῆς Λαύρας (ἴσως ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἡγούμενον) καὶ Ἀνθιμον ἱερομόναχον τὸν Ἱβηρίτην. Ἄν ὁ Γανοχωρίτης δύναται νὰ συνταγισθῇ μὲ ἓνα τῶν ἀνωτέρω, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω.

4.

Γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ ἐξ Ἀγγιάλου.

Ἐν τῷ συμπληρωματικῷ καταλόγῳ τοῦ κ. Σταμούλης σημειοῦται ἅπλως διὰ τοῦ ὀνόματος μόνον «Γαβριὴλ» (Θρακικά Δ, 370) καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Πίτρα καὶ Thibaut. Ὡς χρόνος δὲ τῆς ἀκμῆς τοῦ Γαβριὴλ ὀρθῶς σημειοῦται ὁ 17^{ος} αἰὼν. Οὗτος ἦν μοναχὸς τῆς παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν ἣ ἔγραψε καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ Μαλαξοῦ ἀποκειμένου σήμερον ἐν τῇ Ἐθνικῇ τῶν Παρισίων Βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 112 Suppl. ὡς ἐν φύλλῳ 179 τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος ἀναγινώσκομεν: «Δόγμα τὸ ὑψώθεν νέει πατὸς παρὰ φῶτων, τλήμονος τυγχάνει Γαβριὴλ πόνος Ἀγγιαλήθῃ ἐν σιγῇ ἱερῇ Ἀναστασίας τέμμα εἶχε· μὴν ἐλαφρηβόλιν ἔπει, ἀρχῇ» (1626) Ἰνδικτος θ'. Φρονῶ διὰ τὸ γραφεῖς οὗτος Ἀγγιλιτῆς εἶναι ὁ μουσικὸς Γαβριὴλ, καίτοι ἀναφέρεται καὶ ἄλλος συνώνυμος μουσικὸς κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, μαθητὴς τοῦ περιωνύμου μουσικοδιδασκάλου Σερραφεῖμ προηγουμένου Λαύρας τοῦ ἐκ Μυτιλήνης, ὅστις χάριν τοῦ Γαβριὴλ ἔγραψε τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. I 187 ὡς τὸ ἐν τέλει σημειώμα λέγει: «Ἐγγράφῃ τὸ παρὸν Τριφίδιον καὶ Πεντηκοστάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ Σερραφεῖμ δι' αἰτήσεως Γαβριὴλ τοῦ ἱερομόναχου καὶ ἡμετέρου μαθητοῦ εἰς τοὺς ἀγῶνας» (1761) Ἀγνόιστεφ μὲν. Ὁ μαθητὴς οὗτος τοῦ Σερραφεῖμ Γαβριὴλ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ὁ ἐκ Μακριντζῆς τῆς Ζαγοράς ὁ γράψας τὸν μουσικὸν κώδ. τῆς Λαύρας I 183², προηγουμένος Λαυριώτης, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποῦ ἐν κώδ. K 147 τῆς Λαύρας φέρονται Δοξολογία εἰς α' καὶ βαρὺν ἦχον.

Τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου Γαβριὴλ εὗρον εἰς τοὺς κώδικας τὰ ἑξῆς ἔργα:

1) Ἀσματικὸν ἐν κώδ. E 32 Λαύρας.

2) Ἐτὴ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλόγημένον· κώδ. E 128 Λαύρ. 307 καὶ 309 Σηροποτάμου (Γαβριὴλ ἱερομόναχου τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου).

¹ Ἐκ τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας καὶ ἄλλοι κώδικες μετηγεύθησαν εἰς τὴν Παρισιανὴν Βιβλιοθήκην.

² Ἰδε κατάλογον τῶν κωδίκων Λαύρας σ. 210.

3) Λειτουργικά τῶν προηγιασμένων Θ 154 Λαύρ. (Γαβριὴλ μοναχὸς τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου).

4) Κοινωνικά I 184 Λαύρ. (Γαβριὴλ ἱερομ. ἐξ Ἀγγιάλου).

5) Στιχηράριον κώδ. 314 Σηροποτάμου.

5.

Γαβριὴλ ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ.

Εἰς οὐδένα τῶν μουσικῶν καταλόγων ἀπαντᾷ τοιοῦτον ὄνομα, οὐδὲ μετὰ τῶν ἐπισκοπικῶν καταλόγων Ραιδεστοῦ (Θρακικά ζ', 113). Τούτου εὕρηται ἐν τῷ Λαυριωτικῷ κώδικι K 144 τρισάγιον λειτουργίας ἐπιγραφόμενον «Γαβριὴλ ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ».

6.

Γεννάδιος ὁ ἐξ Ἀγγιάλου.

Σημειοῦται καὶ εἰς τοὺς δύο καταλόγους· εἰς τὸν πρῶτον (Παράρτημα Γ' τόμου Θρακικῶν σ. 224) «Γεννάδιος Παλαμᾶς ἐξ Ἀγγιάλου περιφημος μουσικὸς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος»· εἰς τὸν δεύτερον (Θρακικά Δ, 371) ἁπλῶς «Γεννάδιος 17^{ου}-18^{ου} αἰῶν». Ἀλλὰ τὸ ἐπιθετον «Παλαμᾶς» εἶναι ἀγνωστον εἰς τοὺς κώδικας· ὅπου φέρονται ἔργα αὐτοῦ σημειοῦνται «Γενναδίου τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου». Τὸ ἐπώνυμον «Παλαμᾶς» φέρει ἕτερος Θράξ μουσικὸς, ὁ ἐκ Μεσημβρίας ἱερομόναχος Δημήτριος ὁ Παλαμᾶς (ἴδ. κατωτέρω), τὸν ὁποῖον ὁ κ. Σταμούλης σημειοῖ ὡς Ραιδεστηνὸν (Θρακικά Δ, 371). Τοῦ Γενναδίου φέρονται εἰς τοὺς κώδικας τὰ ἀκόλουθα:

1) Ἀσματικὸν κώδ. E 57 Λαύρ. (Γενναδίου τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου)· I 170 Λαύρ. 307 Σηροποτάμου.

2) «Μακάριος ἀνὴρ» κώδ. E 128 Λαύρ. E 130 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ (Γενναδίου ἱερομόναχου τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου) 309 Σηροπ.

7.

Γεράσιμος ὁ Ἡρακλείας.

Ἀγνωστος καὶ εἰς τοὺς δύο καταλόγους. Εἶναι ὁ ἀπὸ τοῦ 1726 διαδεχθεὶς τὸν Ἡρακλείαν Καλλίνικον καὶ παραιτηθεὶς τῷ 1760 (Θρακικά E, 7, ζ', 76-77). Ἔργα αὐτοῦ σημειοῦνται εἰς τρεῖς Λαυριωτικὸς κώδικας τοῦ 18^{ου} αἰῶνος.

1) Εἰς τοὺς κώδ. E 132 καὶ Θ 167 «Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε» καὶ «Ἀλληλούια».

2) Εἰς τὸν κώδ. K 188 μάθημα καλοφωνικόν.

Τούτων ἀγνοεῖ ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

8.

Γεώργιος πρωτοψάλτης Γάνου.

Ἀρχαῖος διδάσκαλος ἀκμίας πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἀγνωστος εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Ἔργα τούτου φέρονται Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Ε173 γραφέντα ὑπὸ τοῦ Ραιδεστηνοῦ Δαυὶδ (ἴδ. κατωτέρω) καὶ χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1436. Τὰ αὐτὰ Κοινωνικά καὶ εἰς τοὺς Λαυριωτικούς Ε128 καὶ Θ154 (Γεωργίου πρωτοψάλτου Γάνου), καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμινούς 307 καὶ 309 (Γεωργίου τοῦ Γάνου).

9.

Γεώργιος Ραιδεστηνός (ὁ παλαιός) πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Ὁ διὰ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ δεινότητα Κουκουζέλης ἐπανομνυμένος ἦρχισε κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα. Ὁ Γ. Παπαδόπουλος (ἐνθ' ἄν. σ. 303) γράφει ὅτι ἐγένετο μαθητὴς τοῦ Μελχισεδέκ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ. Ἡ ἀρχιερατεία τοῦ Μελχισεδέκ παρατείνεται κατ' ἀσφαλεῖς μαρτυρίας μέχρι τοῦ 1639 ἴσως καὶ ἐπέκεινα (ἴδ. κατωτέρω Μελχισεδέκ, ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ) ἐπομένως ὁ Ραιδεστηνός Γεώργιος ἐγεννήθη (ἂν ἀπὸθευῇ ἡ πληροφορία τοῦ Γ. Παπαδοπούλου) περὶ τοῦ πρώτου τέταρτου τοῦ 17^{ου} αἰῶνος, ἢ καὶ ἐνωρίτερον. Εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδικας Κ172 καὶ Κ188 σημειοῦται ὅτι ὁ Γεώργιος Ραιδεστηνός ἐχομίστηκε διδάσκαλος Χρυσάφου τοῦ νέου. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς Παπαδόπουλος (ἐνθ' ἄν. σ. 302) τὴν μὲν ἀκμὴν τοῦ Χρυσάφου ὀρίζει κατὰ τὸ 1600, τὴν δὲ τοῦ Γεωργίου Ραιδεστηνοῦ κατὰ τὸ 1689 καὶ προσεπύλεγε ὅτι, ὁ τῷ 1600 ἀκμαῖζον Χρυσάφης ἐποίησε πολυχρονισμόν εἰς τὸν Ἱεροσολύμων Χρυσάνθον τὸν μετὰ ἓνα αἰῶνα γενόμενον πατριάρχην Ἱεροσολύμων! πράγματα παραδόξα καὶ ἀσυμβίβαστα. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνωτέρω κωδίκων, ἡ ὁποία καθ' ἡμᾶς εἶναι καὶ ἡ ἀληθεστέρα, δεόν νὰ θεωρήσωμεν τὸν Ραιδεστηνὸν ἀρχαιότερον τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Χρυσάφου τοῦ νέου, καὶ τότε μόνον δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν πιθανὴν τὴν γνώμην ὅτι οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ διασήμου Μελχισεδέκ τὸν ὁποῖον ὑπερέβη εἰς τὴν τέχνην. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ μουσικὴ μόρφωσις καὶ ἐμπειρία ὕψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ μέγα ἀξίωμα τοῦ πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἐτίμησε διὰ τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ μουσικοῦ ταλάντου. Τὰ προϊόντα τῆς μουσῆς του εἶναι πολλὰ ἐκ τούτων παραθέτω ὅσα συνήντησα σφύζομενα εἰς διαφόρους κώδικας.

1) Κρατήματα κώδ. Ε49 Λαύρ. Ε128 Λαύρ. Ε132 Λαύρ. Κ137 Λαύρ. 307, 309 καὶ 317 Ξηροποτάμιον.

2) Πασαπνοῦρια (Εὐαγγελίου) κώδ. Ε128 Λαύρ. Ε130 Λαύρ. (τρία). Ε132 Λαύρ. (τρία). 1184 Λαύρ. 307, 309 (ἀργά) καὶ 317 Ξηροποτάμιον.

3) Ἡ τιμιωτέρα μετὰ στίχων καλοφωνικῶν Ε128 Λαύρ. Ε130 Λαύρ. 267, 307, 309, 317, 320 καὶ 388 Ξηροποτ.

4) «Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν» Ε128 Λαύρ.

5) Χερουβικά Ε22 Λαύρ. Ε128 (ὀκτώ) Λαύρ. Ε132 Λαύρ. (8). Κ172 Λαύρ. (Ραιδεστηνοῦ Γεωργίου διδασκάλου τοῦ Χρυσάφου). Κ188 φ. 532 Λαύρ. (ἐνθα καὶ πάλιν σημειοῦται ὅτι ἐγένετο διδάσκαλος τοῦ Χρυσάφου) 317 Ξηροποτ. — «Νὺν αἱ δυνάμεις» Ε128 Λαύρ. 307, 309 καὶ 317 Ξηροποτάμιον.

6) Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον» Ε4 Λαύρ. Ε6 Λαύρ. Ε14 Λαύρ. Ε18 Λαύρ. Ε39 Λαύρ. Ε128 Λαύρ. (πέντε) Θ145 Λαύρ. Θ154 Λαύρ. Κ172 Λαύρ. 265, 309, 317 καὶ 391 Ξηροποτ. — Κοινωνικά τῆς ἑβδομάδος 309 Ξηροποτ. — «Εἰς μνημόσυνον» — «Ποτήριον» Ε18 Λαύρ. — Κοινωνικά τοῦ ἐνιαυτοῦ 309 Ξηροποτ. — Κοινωνικά τῶν προηγουμένων 309 Ξηροποτάμιον.

7) Μάθημα «Σὲ μεγαλύνομεν» Ε128 Λαύρ. 1277 Βατοπεδίου.

8) «Τῇ ὑπερμάχῳ» Ε127 Λαύρ. Ε128 Λαύρ. Ε130 Λαύρ. Ε132 Λαύρ.

9) Μάθηματα Θεοτοκία κώδ. 291 Ξηροποτ. 307 Ξηροποτ. (κατ' ἕχον), 309 καὶ 317 Ξηροποτ.

10) Μάθηματα εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν προηγουσμένων κώδ. 307 Ξηροποτ. (μετὰ τιμωτέρας).

Διαφόρα μελωδήματα ἐπιγραφόμενα ἀπλῶς «τοῦ Ραιδεστηνοῦ» φέρονται εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδ. Ε6, Ε18, Ε22, Ε39 καὶ Κ172. Εἰς τοὺς κώδικας γράφεται Ραιδεστίνος, Ραιδαστίνος, καὶ Ραιδεστηνός.

10.

Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ Σηλυβρίας.

Ἀρχαῖος μουσικοδιδάσκαλος ἀκμίας πρὸ τῆς ἀλώσεως, ἀγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τῶν καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θρῆξης καὶ εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Τούτου σφύζονται ἔργα ἐν τῷ λαμπρῷ μουσικῷ Λαυριωτικῷ κώδικι Ε173 χρονολογούμενῳ ἀπὸ τοῦ 1436, καὶ εἰς δύο ἄλλους τῆς αὐτῆς Λαύρας, τὸν Ε155 καὶ Λ164.

1) Μάθημα «Ἄλλος σε κόσμος ἀναμένει» Ε173 (ἦχος α'. Γρηγορίου ἐκ Σηλυβρίας).

2) Θεοτοκίον «Μόνῃ καὶ μόνον εἰσαγούσα Χριστὸν» Ε155.

3) Μάθημα τὴν 6 Αἰγούστου «καὶ δόξησον» Λ164 (Γρηγορίου ἱερομονάχου ἐκ τῆς Σηλυβρίας).

11.

*Δαυὶδ μοναχὸς ὁ Παιδεστηνός, δομειστικός τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς
τοῦ Παντοκράτορος.*

Ὁ Παιδεστηνὸς Δαυὶδ εἶναι ὅπως ἀγνωστος εἰς τοὺς ἀσχοληθέντας μὲ
τοὺς τιμωδοὺς τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας καὶ συνεπὰς καὶ εἰς τοὺς συντάκτας
τῶν καταλόγων τῶν Ὑρακίων μουσικῶν. Τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ ἔχονμε
ἀσφαλὴ ἐκ σημειωμάτων τριῶν αὐτοῦ αὐτογράφων κωδικῶν χρονολογούμε-
νων, δύο Ἀγιορείτικῶν, τοῦ ὁπ' ἀριθ. 214 (Παπαδικῆ) τῆς μονῆς τοῦ Παντο-
κράτορος, τοῦ Λαυριωτικοῦ Ε173 καὶ τοῦ Παρισιοῦ 96 (Εὐαγγελίου) γρα-
φέντων τῇ 1432, 1433 καὶ 1436. Ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ ἐν τέλει Παν-
τοκρατορινοῦ κώδικος (214) μαθηθάνομεν ὅτι ἦν δομειστικός τῆς ἐν λόγῳ
μονῆς ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει. «Ἐγράφη τοῦ πατρὸς βιβλίον διὰ χειρὸς ἐμοῦ
τοῦ ἐλαχίστου ἐν μοναχοῖς Δαυὶδ τοῦ Παιδεστινοῦ καὶ δομειστικοῦ τῆς βασι-
λικῆς μεγάλῃς μονῆς τοῦ παντοκράτορος Χριστοῦ, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου
τοῦ τιμωτάτου ἐν ιερομονάχοις κτῆρ Ματθαίου· οἱ ἐντυχάνοντες δὲ τούτου
εὐχεσθε διὰ τὸν κύριον ὅπως ἡλεος γενήσεται μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.
ἔτελειώθη ἐν μηνί Ἰουλλίῳ κδ' ἐν ἔτει, ςρμια' Ἰνδ. ια' (1433). Καὶ πάλιν
ἐν τῷ Παρισίῳ κώδ. 69 φ. 264^β «† ἐγράφη τοῦ πατρὸς βιβλίον διὰ χειρὸς
Δαυὶδ ἐλαχίστου ἐν μοναχοῖς τοῦ Παιδεστινοῦ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ
τιμωτάτου καὶ ὁσιωτάτου ἐν ιερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυροῦ Κἀλλιστου
ἐν ἔτει, ςρμ' (1432) ἐν μηνί μαρτίῳ κ'· ὁ ἐν λόγῳ Κἀλλιστος ἔγραψε μέρος
τοῦ κώδικος τούτου, καὶ τὸ ὑπόλοιπον συνεπλήρωσεν ὁ Δαυὶδ, ὡς βεβαίον ἦ
ἐν φ. 248^β τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἀναγινωσκόμενη σημείωσις· ἐγράφη διὰ χειρὸς
Κἀλλιστου ἐν ἔτει, ςρμ' (1432) Ἰνδ. ι' ἐν μηνί ἀπριλίῳ¹. Συντομώτερον
εἶναι τὸ τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδ. Ε173 ἐν τέλει σημείωμα. «Ἐγράφη τοῦ πατρὸς
βιβλίον (Παπαδικῆ) διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἐλαχίστου μοναχοῦ Δαυὶδ τοῦ Παιδε-
στινοῦ ἐν ἔτει, ςρμδ' (1436) Ἰνδ. ιδ'. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ταύτην ὁ Δαυὶδ
ἦν Ἀγιορείτης μοναχὸς καὶ δομειστικός τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Τὸ μονα-
χικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦν Δανιήλ, καὶ οὗτος ἐπιγράφεται εἰς τινὰ αὐτοῦ ἔργα
«Δανιήλ μοναχὸς Ἀγιορείτης» ἀλλὰ μεγαλόσημος γενόμενος ἀντίβλαξε τοῦτο
διὰ τοῦ Δαυὶδ. Τὴν τοιαύτην μεταβολὴν τοῦ ὀνόματος μαθηθάνομεν ἐκ τοῦ
Λαυριωτικοῦ κώδικος Κ188 ἐν τῷ ὁσίῳ εἰς ἐν ποιήμα αὐτοῦ γίνεται ἡ ἐξῆς
δήλωσις: «Νῦν αἱ δυνάμεις Δανιήλ Ἀγιορείτου ἔσθον τοῦ αὐτοῦ Δανιήλ
μοναχοῦ τοῦ διὰ τοῦ μεγάλου σχήματος Δαυὶδ». Ἐν τῷ αὐτῷ κώδ. (Κ188)
ἐν Κοινωνικῷ «Γεῦσασθε καὶ ἴδετε» ἐπιγράφεται «Δανιήλ μοναχοῦ Γαβαλά».

¹ Ὁ κώδ.ς οὗτος ἦν κτήμα τοῦ πατριάρχου Κ'πόλεως Ἰωσάφ. κατὰ τὸ ἐν ἀρχῇ
σημείωμα.

τὸ αὐτὸ δὲ Κοινωνικὸν εἰς τὸν ἰδιόγραφον τοῦ Δαυὶδ κώδ. (Ε173) ἐπιγρά-
φεται «Δαυὶδ τοῦ Παιδεστινοῦ» καὶ εἰς ἄλλον κώδ. τῆς Λαύρας Θ154 τὸ
αὐτὸ Κοινωνικὸν τιτλοφορεῖται «Δαυὶδ μοναχοῦ Ἀγιορείτου» ὁμοίως καὶ
εἰς τὸν Σηροποταμινὸν 317 «Δαυὶδ μοναχοῦ». Ἐκ τούτου ὁφίλον γίνεται ὅτι
τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦν Γαβαλᾶς. Ὁ αὐτὸς δὲ Δαυὶδ εἰς τὸν
αὐτόγραφον αὐτοῦ μουσικὸν κώδικα τῆς Λαύρας (Ε173) συμπεριέλαβε καὶ
δύο Κοινωνικά «Γεῦσασθε καὶ ἴδετε» καὶ «Σῶμα Χριστοῦ» ἐτέρον Γαβαλᾶ
τοῦ Γερασίου καὶ Ἀμωμον τοῦ Γαβαλᾶ Κωνσταντίνου, ἱερέως· μὴ ἀράγε
οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς τοῦ Δαυὶδ, ἐκ Παιδεστίνου καὶ αὐτοὶ καταγόμενοι; Εἰς
ἄλλον κώδικα τῆς Λαύρας, τὸν Κ188, φέρεται καὶ τέταρτος Γαβαλᾶς, ὁ ἱερεὺς
Φιλίππος, ποιητῆς καὶ αὐτὸς Κοινωνικοῦ τῆς ἐβδομάδος ἦσαν ἀράγε ἀδελ-
φοί, συγγενεῖς, ἡ ἔξοι ἐντέλως πρὸς ἀλλήλους κοινὸν μόνον ἔχοντες τὸ ἐπώ-
νυμον; Ὁ Δαυὶδ, ὡς μεγαλόσημος, τελείως τὸν κόσμον ἀπαρνηθεὶς ἠρεσθῆ
μόνον εἰς τὸ μοναχικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἀπαξιώσας νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ τῆς
οἰκογενείας ἡ δὲ παράλειψις τούτου δυσχεραίνει τὸν προσδιορισμὸν τῶν
τεσσάρων τούτων Γαβαλᾶδων καὶ τὸν συγγενικὸν αὐτῶν βαθμὸν πρὸς ἀλλή-
λους. Ἰσως νεώτεροι ἔρευναι εἰς τοὺς κώδικας ἐπιχύσουν περισσότερον φῶς.

Τοῦ Παιδεστινοῦ Δαυὶδ σφόνται εἰς τοὺς Ἀγιορείτικους κώδικας τὰ
ἑξῆς μουσικά ἔργα.

1) Στιχηρὰ τοῦ Μηνολογίου τῇ 27 Δεκεμ. «Στέφανος ἡ καλὴ
ἀπαρχή» Ε155 Λαύρ. (Δαυὶδ Παιδεστινοῦ) τῇ 25 Μαρτίου «τῷ ἔκτῳ μηνί»
Ε155 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ) τῇ 6 Ἀυγούστου «οὐδανὸν ἔφρξαν» Κ168
Λαύρ. (Δανιήλ Ἀγιορείτου) Κ173 Λαύρ. (Δανιήλ μοναχοῦ Ἀγιορείτου).
Στιχηρὰ καλοφωνικά Κ134 (Δανιήλ Ἀγιορείτου) τῇ 8 Σεπτεμ. «Ἡ παγκό-
σμιος χαρὰ» Ε46 Λαύρ. (Δανιήλ μοναχοῦ Ἀγιορείτου). Ἔτερα μαθηήματα
ἐν κώδ. Ι88 φ. 233 Λαύρ. (Δανιήλ τοῦ παλαιοῦ) ἴσως τοῦ ἡμετέρου Δανιήλ,
ἐν ἀντίθεσι πρὸς τὸν πρωτοψάλτην Δανιήλ ὅστις ἀποκαλεῖται Δανιήλ ὁ νέος,
καίτοι ὑπάρχει πολὺ παλαιότερος τοῦ ἡμετέρου, ὁ ἱερομόναχος Δανιήλ ὁ Ἀχρά-
δης ἀκμίσας περὶ τὰ τέλη τοῦ ιγ' καὶ ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος.

2) Ἀλληλουαρίον τῆς λειτουργίας κώδ. Ι81 Λαύρ. (Δαυὶδ
μοναχοῦ) Κ188 Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ).

3) Χερουβικά Κ188 Λαύρ. (Δανιήλ Ἀγιορείτου) «Νῦν αἱ δυνάμεις»
Κ188 Λαύρ. (Δανιήλ μοναχοῦ, Ἀγιορείτου τοῦ διὰ τοῦ μεγάλου σχήματος
Δαυὶδ).

4) Λειτουργικά προηγιασμένον κώδ. Θ154 Λαύρ. (Δανιήλ
μοναχοῦ Ἀγιορείτου).

5) Κοινωνικά «Ἀνεῖτε» καὶ «Γεῦσασθε» Ε25 Λαύρ. (Δαυὶδ Παιδε-
στινοῦ) Ε32 Λαύρ. (Δαυὶδ Παιδεστινοῦ) — «Γεῦσασθε» Ε173 Λαύρ. Θ154
Λαύρ. (Δαυὶδ μοναχοῦ Ἀγιορείτου) Κ188 Λαύρ. (Δανιήλ μοναχοῦ Γαβαλᾶ), —
τοῦ ἐναντίου 317 Σηροποταμίου.

Σημειώτεον ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερος μουσικὸς Δαυὶδ ἱερομόναχος ὁ Πενάρδης ὁ ἀπαντῶν εἰς τὸν μουσικὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Ε 46, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ συγγέται.

Ἄλλ' ἡ πολυτιμότερα κληρονομία τὴν ὁποίαν ἀφήκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ραιδεστίας Δαυὶδ εἶναι ὁ ὅτι αὐτοὶ γραφεῖς καὶ περιωθεῖς εἰς τὴν μονὴν τῆς Λαύρας περισπούδαστος αὐτοῦ μουσικὸς κώδιξ, ὁ χρονολογούμενος, ὡς εἶδον, ἀπὸ τοῦ 1436. Εἰς 550 φύλλα δσα ἀπαρτίζονται τὸν ἐν λόγῳ κώδικα περιέχει- σεν ὁ, ὑψηλὸν ἐν τῇ ἱερᾷ τέχνῃ παρήγαγον οἱ πρὸ τῆς ἀλώσεως χρόνοι μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Προκαταδευτικά περὶ τῆς ψαλτικῆς τέχνης, Προκειμένα, Δοχαί, Κεκραγάρια, Ἀνοιξαντάρια, Πολυέλαια, Μεγαλυνάρια, Ἀμωμοί, Τρισάγια, Λειτουργικά, Πολυνοήματα (τοὺ βασιλεῖς Ἰωάννου καὶ τῆς Αδω- στής Μαρίας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ), Χερουβικά, Κοινωνικά (Κυριακῶν, τῆς ἑβδομάδος καὶ τοῦ ἑνιαυτοῦ), Στίχοι καλοφωνικοὶ, Πρόλογοι κατ' ἥχον, Κρατήματα, Θεοτοκία (εἰς πάντας τοὺς ἡχους), Στιχηρὰ τοῦ Μηηνολογίου, Τριψίδιον καὶ Πεντηκοσταρίου καὶ πληθὺς ἄλλο ἱερῶν μελωδικμάτων δσα οἱ περιφανέστεροι ἱεροφάνται τῆς ἱερᾶς τέχνης ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἐμελούργησαν¹. Τὸ δὲ σπουδαιότερον ὅτι μετὰ τῶν μελωδιῶν τούτων περιέσωσεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ δνόματα τῶν διδασκάλων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς του, οὗτος ὥστε μετ' ἀσφαλείας νὰ δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς τῶν παλαιῶν μελωδῶν μέχρι τῶν χρο- νικῶν ὁρίων τῆς ἀλώσεως καὶ τότε μετὰ ταῦτα χρόνον. Διὰ τοῦτο, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μέχρι τοῦδε παρατηρουμένης ἀταξίας εἰς τὰ εἰδικῶς συγγραφέντα περὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς καὶ τῶν μουσικῶν ἔργα, θεωρῶ ἀπαραίτητον νὰ ἀναγράψω ἐνταῦθα τὰ ἐν τῷ λαμπρῷ τούτῳ κώδικι μνημονεύμενα τῶν μελωδῶν δνόματα μετὰ τὸν ποιητικὸν αὐτῶν κατ' ἀλφαριθμητικὴν σειρὰν, ἵνα χρησιμοποίησιν ὡς ὁδηγὸς ἀσφαλῆς εἰς τοὺς ἀρχολογούμενους περὶ τὰ τοιαῦτα.

- 1) Ἀγαλλιανὸς (ἄγνωστος εἰς ἐκ τῶν δύο) ὁ Θεόδωρος ἡ Μαυρίηλ ὁ δομειστικός τῆς Μ. Ἐκκλησίας Κοινωνικά.
- 2) Ἀθανάσιος ἱερομόναχος. Μάθημα (ἡχος πλ. α') «Σταυρὸν σε».
- 3) Ἀλμυριώτης (Λέων). Στιχηρὸν τῆς 6 Ἰανουαρίου «Θάμβος ἦν». Στιχηρ. Τριψίδιον «Ὅτε τῷ σταυρῷ». Στιχηρ. Πεντηκοστής «Γλώσσαί ποτέ».
- 4) Ἀμροσύτης Μιχαήλ. Μάθημα «Ὁ διὰ σὲ θεοπάτωρ».— «Υπὸ τὴν σὴν δέσποινα σκέπτην».— «Ναὸς καὶ πύλη».

¹ Τὸ αὐτὸ περίπου περιεχόμενον παρουσιάζει καὶ ὁ ἕτερος αὐτόγραφος κώδιξ τοῦ Δαυὶδ ὁ περιωθεῖς εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος (ἐν ἀγίῳ Ὄρει) καὶ γραφεὶς τῷ 1438. Τούτου ἐκτενὴ περιγραφήν ἀπέστειλε μοι τῇ αἰτήσει μου ὁ Σχολάρχης τῆς Ἀθω- νιάδος Σχολῆς ἀρχιμ. Ἀθανάσιος ὁ Παντοκρατορινός, πρὸς ὃν ἐκράζω δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μου. Τοῦ δὲ κώδ. τοῦ Δαυὶδ, τοῦ περιωθεμένου ἐν τῇ Λαύρῃ, ἡ λεπτομερὴς περιγραφή ὀφείλεται εἰς τὴν πρόθυμον συναντίληπτον τοῦ συνεργάτου μου Γερόντος Σπυριδωνος Λαυριώτου, τοῦ ἱατροῦ.

- 5) Ἀμπελοκηπιώτης. Κοινωνικά.
- 6) Ἀνανεώτης (Μιχαὴλ δομειστικός). «Τῇ ὑπερμάχῳ»—Στιχηρὸν τῇ 26 Ὀκτωβρ. «Ἐχει μὲν ἡ θειοτάτη».
- 7) Ἀνδρόνικος. Μάθημα (ἡχος α') «Ρυφεῖς Ἀδὰμ ἐκ τῆς Ἑδέμ».
- 8) Ἀργυρόπουλος. Κοινωνικά.
- 9) Ἀργυρόπουλος Θεοφύλακτος. Κοινωνικά.— Μάθημα «Τὴν ἔχρανον καὶ ἀσπίλον».
- 10) Ἀργυρόπουλος Μανουήλ. Ἀμωμον.— Χερουβικά—Κοι- νωνικά «Γεῦσασθε».— «Σῶμα Χριστοῦ».— Θεοτοκία (ἡχος δ') «Λάμψον μοι φῶς».— (ἡχ. πλ. δ') «Βασίλισσα τῶν οὐρανῶν».
- 11) Ἀσάνης Νικόλαος (ὁ Κύριος). Κοινωνικά.
- 12) Βλατηρὸς (Μανουήλ ὁ Θεσσαλονικεὺς). Κοινωνικά.
- 13) Γεβαλάς Γεράσιμος. Κοινωνικά «Γεῦσασθε».— «Σῶμα Χριστοῦ».
- 14) Γεβαλάς Κωνσταντίνος ἱερεὺς. Ἀμωμον.
- 15) Γαβριήλ ἱερομόναχος. Κοινωνικά.
- 16) Γεράσιμος ἱερομόναχος. Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ».— Τὴν τιμωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν.— «Ἅγιος ἅγιος». Κοινωνικά.— Μάθημα «Χαῖρε Μάρια» (ἡχος πλ. α')—Στιχηρὰ 1 Ἰανουαρίου «Σοφίας ἑραστῆς».— 6 Ἀβγ. «Ὅρος τὸ ποτέ».
- 17) Γεώργιος Γάνου (πρωτοψάλτης). Κοινωνικά.
- 18) Γλυκὺς (Ἰωάννης). Ἀμωμον—Χερουβικά—Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ». Τὴν τιμωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν.— Θεοτοκία «Ἄνωθεν οἱ προφῆται» (ἡχος βαρὺς).— «Τῇ ὑπερμάχῳ» μετὰ δύο οἶκον—Στιχηρὰ 1 Σεπτεμ. «Ἡ τῶν λειψάνων σου θήκη».— 16 Σεπτεμ. «Ἐκ δεξιῶν».— 26 Σεπτεμ. «Ποταμοί».— 26 Ὀκτωβρ. «Ὁ τῆς ἀληθείας ἀήτητος» (τὰ γράμματα Λέοντος δεσπότου, τὸ δὲ μέλος Γλυκέος)—1 Νοεμβ. «Μεγάλων ἔξιωθέντες».— 13 Νοεμβ. «Σὲ τὸν μέγα».— «Ὅσαι τρισμακάροι».— 6 Δεκεμ. «Ἐραρχῶν τὴν καλλοήν».— «Τῶν ἀνδραγαθιμάτων σου».— «Ἐραρχῶν τὸ θεῖον κειμήλιον».— 17 Δεκεμ. «Πνευματικῶς».— 22 Δεκεμ. «Προεόρτιος».— 30 Ἰανουα. «Πάσα πνοὴ λογιᾷ».— 2 Ἰουλίου «Φρόνα».— 15 Ἰουλ. «Ὁ τριετής».— 27 Ἰουλ. «Ἡ παμφαῖς».— Στιχηρὰ τοῦ Τριψιδίου.— «Ἐκάθισεν ἀπέναντι περιπαθῶς διακρῶν».— «Πάτερ ἄγαθε».— «Ἀγιοσύνης δωρεά».— «Τεσσαρτὶον Λίτζορον».— «Λοιπὸν καλὸ τὰ ἔθνη».— Στιχηρὰ τοῦ Πεντηκοσταρίου.— «Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου».— «Φωτίζου φωτίζου».— «Ἀναλαμβάνομένον σου Χριστέ».
- 19) Γρηγόριος. Στιχηρὸν 1 Ἰανουαρίου «Πάντων τῶν ἁγίων ἀνε- μάξω».— Στιχηρὸν Τριψιδίου «Τὴν θεοδώρητον χάριν».
- 20) Γρηγόριος ἐκ Σηλυβρίας. Θεοτοκίον (ἡχος α') «Ἄλλος σε κόσμος».
- 21) Γυμνάσιος ἱερομόναχος. Χερουβικά.
- 22) Δαμασκηνὸς (Ἰωάννης).— «Νὴν αἱ δυνάμεις».

- 23) Δαμιανός. Κοινωνικά.
 24) Δημήτριος Ραιδεστηνός. Κοινωνικά.
 25) Δοκιανός (Δημήτριος). Κοινωνικά — Στιχηρά Τριωδίου «Ω πόσον αγαθόν» — Θεοτοκίον (πλ. β) «Μή με στήνης» (Τὴν ἀκμὴν τοῦ Δοκιανοῦ, ὁ ὅποιος ἦτο μαθητὴς τοῦ Κουκουζέλη, ὁ Γ. Παπαδόπουλος ὀρίζει κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα!).
 26) Δομέστικος Ἰωαννίνων. — Μάθημα «Ἐλέσάν με εἶπεν ὁ Δαυὶδ».
 27) Εὐγενικός Μάρκος (δὲ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων, διάφορος Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, πρὸς ὃν ἀτόχως συγγέται). Ἀμωμον — Χερουβικά — Κοινωνικά — «Γεῦσασθε» — «Σῶμα Χριστοῦ» — Μαθήματα (ἡχος β) «Τριᾶδα ὁμοούσιον» — «Τίς μὴ μακαρίσει σε» — «Δοξάω τοῦ πατρὸς» — Στιχηρά — 2 Αὐγούστου «Χαίροις ἐν Κυρίῳ» — Στιχηρά Πεντηκοσταρίου — «Ἀπέστειλας ἡμῖν Χριστὸν» — «Ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς» — «Ἀσματικὴν χορεῖαν».
 28) Ζαχαρίας Ἰωάννης. Κοινωνικά.
 29) Ἡθικός Νικηφόρος. Ἀμωμον — «Εἴη τὸ δνομα τοῦ Κυρίου» — «Τοῦ δεινίου σου τοῦ μυστικοῦ» — «Σιγησάτω» — Θεοτοκία — (ἡχος α') «Ἐν λύπαις σε» — «Ὁντως δακρύων ἄβυσσος» (πλ. β) — «Τῇ υπερμάχῳ» — Στιχηρά 8 Σεπτεμ. «Νοερός οἱ προφήται» — 13 Σεπτεμ. «Ἀρατε πύλας» — 16 Σεπτεμ. «Πᾶσα γλῶσσα» — 21 Νοεμ. «Αγαλλιάσθω ὁ Δαυὶδ» — «Σήμερον ὁ θεοχώρητος» — 30 Νοεμ. «Τὸν κήρυκα» — «Ὁ πρωτόκλητος» — 4 Δεκεμ. «Τὴν χεῖρα τὴν σὴν Ἰωάννη» — 4 Ἰανουαρ. «Τὸν ἐπὶ γῆς» — 1 Αὐγ. «Ἡ πολυάθλος» — 6 Αὐγ. «Εἰς ὅρος ὑψηλόν».
 30) Θαλασσηνός Θεόδωρος. Στιχηρὸν 14 Σεπτεμ. «Σήμερον ἔβλεν».
 31) Θεόδωλος μοναχός. Στιχηρά Πεντηκοσταρίου «Ἀναστάσεως ἡμέρα» (ἀναγραμματισμός) — (τῶν Μυροφόρων) «Κρυπτόμενον τὸν Πέτρον» — Θεοτοκίον (ἡχος δ) «Πᾶσαν ἁμαρτίαν».
 32) Θεόδωρος δομέστικος Καλλικρατείας. Κοινωνικά.
 33) Θηβαῖος. Ἀμωμον.
 34) Ἰωάννης πατριάρχης — Τριᾶσιον νεκρώσιμον.
 35) Ἰωάσαφ μοναχός — Θεοτοκία (ἡχ. πλ. β) «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου» — (ἡχ. πλ. δ) «Τὴν Θεοτόκον Μαρίαν».
 36) Κἄλλιστος. Στιχηρὸν 25 Δεκεμ. «Πρὸ τῆς γεννήσεως».
 37) Καμπάνης (Νικόλαος) — Ἀμωμον — Μάθημα (ἡχ. α') «Ραφίς ἐκ τῆς Ἐδέμ» — Στιχηρά 26 Ὀκτωβ. «Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ» — 8 Νοεμβρ. «Συνγάγεται ἡμῖν» — 21 Νοεμ. «Μετὰ τὸ τεθνήαι σε» — 24 Ἰουν. «Πρέπει τῷ Ἰωάννῃ».
 38) Καναβούρης Μανουὴλ — Θεοτοκίον (πλ. β) «Χαίρε παρθένε Μαρία».
 39) Καβουναριώτης (Μανουὴλ) — Στιχηρά Τριωδίου «Οἱμοί μέλαινα».

- 40) Κελαδινός — Ἀμωμον.
 41) Κλαδᾶς Θεόδωρος Κατακαλῶν. Χερουβικά.
 42) Κλαδᾶς (Ἰωάννης Λαμπαδρίου). Κοινωνικά. — Ἀμωμον — «Γεῦσασθε» — «Ἐξηγήθη» — «Σῶμα Χριστοῦ» — Θεοτοκία (ἡχος α') «Ἦν πάλα προσκήρυσαν» — «Τῇ ἀειπαρθένῳ» — «Τῶν οὐρανίων ταγμάτων» — «Ἄνωθεν οἱ προφῆται» — «Τὴν παγκόσμιον δόξαν» — «Ἰδοὺ πεπληρωται» — «Ποία τοῦ βίου τρυφή» — (ἡχος β) «Παρηλθὲν ἡ σκιά» — «Ὡ σαῦματος» — «Οἱμοί οἶον ἀγόντα» — (ἡχος γ') «Πῶς μὴ θαυμάσωμεν» — «Πολλὰς τὴν ὕμνωδαν» — (ἡχος δ') «Λαμπάδα φαιδρουν» — «Νεῖδον παρακληθεῖσαι» — (ἡχος πλ. α') «Ναός καὶ πύλη» — «Ψαλὰ χόρευε» — «Ταῖς πολυπλόκοις συμφοραῖς» — «Ψυχὴ τὰ ὄδε πρόσκαιρα» — «Ἀνθρώπε θρήησον» — (πλ. β) «Πάντων προστατεύεις» — «Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς μου» — «Θεὲ τριάς διαιετὴ» (τὰ γράμματα Κωνσταντίνου Ἀσάνη) — (ἡχος βαρὺς) «Ψυχὴ τὸ ἐπιτίμιον» — «Μήτηρ μὲν ἐγνώσθης» — «Ἄνωθεν οἱ προφῆται» — Μάθημα (ἡχος α') «Ἄπας ἐγκωμῶν» — «Τῇ υπερμάχῳ» — (ἡχος γ') «Πάντα ματαιώτης» — (ἡχ. δ) «Ὅντως φοβερώτατος» — «Ἐσελθῶσαν λαοί» — «Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην» — (ἡχος πλ. δ) «Σὲ μεγαλύνωμεν» — «Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐυφρανθήσεται» — «Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου» — «Ἐν τῇ φρικτῇ παρουσίᾳ σου» — «Ἀνθρώπε στέναξον» — «Παράδεισε ἀγιώτα» — Στιχηρά 8 Σεπτεμ. «Σήμερον ὁ τοῖς νοεροῖς» — Μεγαλνάρειον (6 Αὐγούστου) — Στιχηρά Τριωδίου «Ὁ διδάσκαλος λέγει» — «Ὁ τρόπος σου δολιότης» — Στιχηρά Πεντηκοσταρίου «Ἀναστάσεως ἡμέρα» — «Τίς λαλήσει».
 43) Κοντοπετρίτης (Γεώργιος δομέστικος) — Τὴν τιμωτέραν, μετ' ἀναγραμματισμῶν.
 44) Κορώνης Ἀγαθόν. Κοινωνικά — Χερουβικά.
 45) Κορώνης (Ξένος) — Χερουβικά — «Εἰ σοὶ χαίρει κεχαριτωμένη» — Ἀμωμον — Κοινωνικά — «Γεῦσασθε» — Τὴν τιμωτέραν, μετ' ἀναγραμματισμῶν — Θεοτοκία (ἡχος α') «Τὴν ζωοδόχον πηγὴν» — «Ποίαν σοι ἐπάξιον ὄδην» — «Ἰδοὺ ταλαίπωρε» — «Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃς τὰ κρυπτά» — (ἡχος γ') «Ἐν Σινάῳ τῷ ὄρει» — (ἡχος πλ. α') «Χαίρε ἡ καλλονή» — (ἡχος πλ. β) «Πληθὺς ἀνθρώπων» — «Εἰ θέλεις ἀνθρώπε» — (ἡχος πλ. δ) «Ταῖς εἰς ἐμὲ» — «Τοῖς ἀκαθάρτοις λογιμοῖς» — «Ὡ πάς Χριστὲ» — «Αὐτὸς μόνος ὑπάχους ἀθάνατος» — (ἡχος πλ. α') «Καρδιά νῶ τε καὶ ψυχῇ» — «Ὡ πάσαν θρῆναν ἄβυσσος» — «Ὅταν εἰς νοτὶν τὸν φοβερὸν» — «Ὡς ἐπὶ ὄρον» — (ἡχος πλ. β) «Τοὺς Θεοτόκον σε» — Μεταβολὴ τῶν θλιβομένων — «Ἀνανδρος μήτηρ» — «Τῆς ἀκηράτου σου» — (ἡχος βαρὺς) «Πολλὰ πολλὰς» — «Χαίροις οἰκουμένης» — «Ἀμφαρτῶν τὰς δεήσεις» — «Τῇ υπερμάχῳ» — Στιχηρά 8 Σεπτεμ. «Σήμερον στερνοτικαί» — 6 Ὀκτωβ. «Ὡς ὑπερήτης» — 14 Ὀκτωβ.

(εἰς Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνιπόλεως) «Ἀθανάσιε πάτερ» — 15 Δεκεμ.
«Τὸν ἐν μέρτσι» — 6 Ἰανουαρ. «Σήμερον ὁ Χριστὸς» — «Εἰδοσάν σε ὕδατα» — 20 Ἰανουαρ. «Τῶν ἐν τῷ βίῳ» — 23 Ἰανουαρ. «Τῶν τῶν χρόνων» — 25 Ἰανουαρ. «Ἡ γρήγορος γλώσσά σου» — 30 Ἰανουαρ. «Φωστῆρες ἐξέλαμψαν» — 2 Φεβρ. «Τὸν ἱερὸν ἡ ἑρὰ» — 9 Μαρτ. «Τὴν λίμνην» — 23 Ἀπριλίου. «Τοῦ μεγάλου βασιλέως» — 24 Ἰουνίου. «Τοὺς τῆς εὐσεβείας» — 5 Ἰουλίου. «Τὴν τοῦ Κυρίου» — 22 Ἰουλ. «Εἰς τὸ μνήμα» — Πολυχνυσιομὸν (6 Ἰανουαρίου) — Στιχηρὰ Τριωδίου. «Παντοκράτωρ Κύριε» — «Ἀδάμ ὁ φύλαξ τῆς Ἑδῆς» — Στιχηρὰ Πεντηκοσταρίου. «Ἡ θείας, ὡ φίλος» — «Παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ» — «Δικαιοσύνης ἦλθε» — «Ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑμνήσω σε» — Μάθημα (ἡχος δ) «Σὺ μου γλκασμὸς» (τὰ γράμματα Ἰσίδωρου πατριάρχου)².

46) Κουκοντζέλης (Ἰωάννης). Ἀμωμον. Κοινωνικά. «Νῦν αἱ δυνάμεις» — «Γεῦσασθε» — Τὴν τιμωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν — «Τὴν δυνάμει Θεοτόκον» — Θεοτοκία (ἡχος α') «Οἱμοι ψυχὴ τί ραθυμεῖς» — «Ἀπίστος πλάνης» — (ἡχος β) «Ἐπὶ ἔξωλον βλέπουσα» — (ἡχος πλ. α') «Οἱμοι τὸ τέλος ἀνθρώπου» — «Τὴν φοβεράν σου» — «Θρηγὼ καὶ κλαῖω» — (ἡχος βαρὺς) «Ἀνῶθεν οἱ προφῆται» — «Μήτηρ Παρθένε» — «Θρηγῆσον, κλαῖσον» — «Ἰδοὺ ψυχὴ» — (ἡχος πλ. δ) «Στῆθι καὶ βλέψον» — Μάθημα (ἡχ. α') — «Ἐκύκλωσεν ἡμᾶς» — «Γαστήρ θεοχαρίτωσε» — «Σφαγὴν σου τὴν ἄδικον» — «Ἀν βάρος με τῶν λυπηρῶν» — «Εἰκῶν εἰμι» — «Ἰδοὺ γὰρ κτίσις ἄπασα» — «Υπὲρ ληστὴν καὶ Μανασσοῦ» — «Τί μάτην τρέχεις, ἀνθρώπε» — «Οὐδεὶς μοι τότε βοηθός» — «Εἰ καὶ σταυρὸν ὑπομένεις» — (ἡχος β) «Εἰς νοῦν δὴ λάβω» — «Ὡ ἀπάτη τοῦ βίου» — (ἡχος γ') «Τέκνον μου πλάστα» — «Ὅντως δακρύων ἄβυσ» — (ἡχος δ) «Ὅντως φοβερώτατον» — «Ἀέλνται φύσις» — «Ἐχόντες σε Θεοτόκε» — (ἡχος πλ. β') «Φεῦ τί τὸ ξένον» — «Μετά κλυδωνῶν καὶ ὀδυμῶν» — «Ἐξομολογήσασθαι σοὶ» — (ἡχος βαρὺς) «Ὅτε τὸ πάθος» — (ἡχος πλ. δ) «Ἡ σὺ τεκοῦσα» — «Παρισταμένη τῷ σταυρῷ» — «Νεφέλῃ κούφη» — «Ἀλμοχαρὴς ἀπάνθρωπος» — «Πάθος ὁρώσα» — «Ἐγὼ δὲ πῶς» — «Τῇ ὑπερμάχῳ» — Στιχηρὰ 26 Σεπτεμ. «Εὐαγγελιστὰ» — 21 Νοεμβρ. «Ἀγγελοὶ τὴν εἰσοδον» — 15 Δεκεμ. (Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ) «Ὅσιε πάτερ τῆς φωνῆς» — 1 Ἰανουαρ. «Σοφίας ἑραστὴς» — 6 Ἰανουαρ. «Μεγάλυνον ψυχὴ μου» — 25 Ἰανουαρ. «Λόγῳ Θεοῦ» — 2 Φεβρ. «Ἀκατάληπτόν ἐστι» — 5 Ἰουλ. (Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῷ) «Περικυλῶντες» — 28 Ἰουλ.

¹ Ὁ δόσις Ἀθανάσιος πατριάρχης Κιππόλεως ἀνέβη δις ἐπὶ τοὺς θρόνον τὸ αὐτὸ 1289-1293, τὸ βὸν 1303-1311. Ὁ Κορώνης ἔξενός ὁ μελοποιήσας τοὺς εἰς αὐτὸν Ἰδιώμενον τῇ ᾠκῇ κατὰ τὸν ἰδὸ αἰῶνα καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν αἰ' ὃς γράφει ὁ Γ. Παπαδόπουλος (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σ. 266).

² Ἐπατριάρχου ἐν Ἰσίδωρος ἀπὸ τοῦ 1347-1350 ὁ Κορώνης μελοποιεῖ τοὺς στίχους τοῦ Ἰσίδωρου μία ἐπὶ ἀποδείξεις, διὰ τὸ Κορώνης ἦν σύγχρονος τοῦ Ἰσίδωρου ἀκμάζον κατὰ τὸν ἰδὸ αἰῶνα.

(δosis Εἰρήνης) «Τὴν ἀγνὴν» — 25 Μαρτ. «Εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριήλ» — «Εὐαγγελίζου γῆ» — 8 Ἰουνίου. «Μακαρίσωμεν πάντες» — 8 Σεπτ. «Ἐξ ἀκάρπου» — 14 Σεπτ. «Διὰ πιστῶν βασιλέων» — 26 Σεπτ. «Καὶ τὰ νικητήρια» — «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» — 26 Ὀκτωβ. «Ἀπόλαβε» — «Φοῦρησον ἡμᾶς» — «Κατὰ τὴν φρασηθῆσαν» — 8 Νοεμ. «Σκέπασον ἡμᾶς» — «Τοὺς ὁρθοδόξους ἀνακτας» — 6 Δεκ. «Τὸ Θαβάριον ὁρος» — «Ὀυρανοὶ» — 15 Δεκ. «Καὶ σὺν αὐτῇ» — «Χαῖρε κεχαρισμένη» — «Ἄλλ' ὦ Παρθέने» — 29 Δεκ. «Ἄλλ' ἡμεῖς, τὸν βαπτιστὴν» — «Ἐρχάσαιο ἡ μαθήτρια» — «Πάσα πνοή» — Στιχηρὰ τοῦ Τριωδίου. «Ἄλλ' ὡς οὐκίριον κἀβαρον» — «Λοιπὸν ὦ ψυχὴ» — «Ἄλλ' ὦ παράδεισε» — «Εὐρίσκω τὴν εἰσέλευσιν» — «Ἄλλὰ πενθῶν ἄλλὰ θρηγῶν» — «Ὡ τοῦ θαύματος τί τοῦ περὶ ἡμᾶς» — «Ἰνα σώσῃ τὸν κόσμον» (τῆς Σταυροπροσκυνήσεως) — «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος» — Στιχηρὰ τῶν Πεντηκοσταρίων — «Τότε κατηργήθη ἡ ἀφονία».

47) Κουκουλάς (Μιχαὴλ ἱερεὺς). Μάθημα (ἡχος πλ. β) «Τίς μοι ρῶν θρήνον».

48) Λάσκαρις Ἰωάννης ἀπὸ τῆς Κρήτης — Θεοτοκία (ἡχος πλ. δ) «Ἀνύμφετι Παρθέने» — «Ἐξέσθι ἐπὶ τοῦτ'» — «Ὅλος εἰ σωτὴρ γλκασμὸς».

49) Λάσκαρις Ἰωάννης Πηγωνίτης. Κοινωνικά. Θεοτοκία (ἡχος γ') «Τὴν ὠραύτητα» — (ἡχος α') «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ» — (ἡχος πλ. α') «Χαῖρε πύλη» — (Εἰκάσω διὰ τὸ Πηγωνίτης καὶ ἀπὸ τῆς Κρήτης Λάσκαρις εἶναι τὸ αὐτὸ προσώπων).

50) Μαγουλάς Κωνσταντῖνος. Κοινωνικά — Θεοτοκίον (ἡχος δ) «Ταχὺ συνεισέλθωμεν» — Τῇ 6 Δεκ. «Ἀπας γεννήεις».

51) Μακάριος ἱερομόναχος — Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ».

52) Μανουγρὰς Θεόδωρος — Ἀμωμον — Στιχηρὰ 25 Δεκεμ. «Ἀκουε οὐρανέ» — 6 Ἰανουαρ. «Τὴν ἀνακαταίξαι» — 6 Δεκ. «Προσιπὼν τὴν ἀνάστασιν» — Στιχηρὰ Τριωδίου. «Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα».

53) Μανουὴλ ἱερεὺς ὁρφανοτερόφος. Ἀμωμον.

54) Μοσχιάδης (Γεωργίος) δομestικός ὁ Λαοσυνάκτης. Κατανυκτικὸν «Ἀνθρώπε τίς ἡ πλάνη σου» — «Πατέρα υἱόν» — Κοινωνικὸν «Γεῦσασθε» καὶ ἕτερον Κοινωνικὸν «Σῶμα Χριστοῦ».

55) Οὐρανώτης (Ἰωάννης πρωτοψάλτης). Κοινωνικά — «Ἐξηγέσθω» (δύο).

56) Παναρέτος (Γεωργίος). Ἀμωμον — Κοινωνικά — Τὴν τιμωτέραν μετ' ἀναγραμματισμῶν.

57) Πατζάδης (Μιχαὴλ) Στιχηρὰ 25 Μαρτ. «Ἀπεστάλη ἄγγελος» — 23 Ἀπριλ. «Ἀνέτειλε τὸ ἥλιος» — 29 Δεκ. «Γενεθλίων τελευμένων».

58) Προπαλάς Μιχαὴλ. Κοινωνικά

59) Ραιδεστηνὸς Δανιὴλ. Κοινωνικά — «Γεῦσασθε».

60) Σγουρόπουλος (Γεώργιος ὁ Δομestικός). Μάθημα (ἦχος πλ. α') «Ἡ δημιουργική» — Κοινωνικά «Σῶμα Χριστοῦ».

61) Σπανός Κωνσταντῖνος ἱερεὺς. Ἄμωμον.

62) Σπανός Μανουὴλ ἱερεὺς. Ἄμωμον.

63) Σταυράκιος (Ἰωάννης) χαρτοφύλαξ Θεσσαλονίκης. Στιγερὸν 26 Ὀκτωβρ. «Τριαριστὲ ἀνελήπτωρ».

64) Συγγρός Ἰ. Ἀνδρέας. Κοινωνικά — Μάθημα (πλ. δ') «Αὐτὸς μόνος ὑπάρχει ἀθάνατος».

65) Τραμουντάνης Νικόλαος πρωτοψάλτης Ρόδου. Χερουβικά.

66) Τσакνόπουλος (Ἰωάννης) — «Τῇ υπερμάχῃ».

67) Φαρδιβούκης (πρωτοκαπὰς ἁγίων ἀποστόλων). — Ἄμωμον.

68) Φερεντάρης. Κοινωνικά.

69) Φωκάς (Ἰωάννης) Λαμπαδάριος) ἐκ Κρήτης — Κοινωνικά — Θεοτοκίον (ἦχος πλ. δ') «Σὺ γὰρ ἔχω ἐλπίδα» — Μάθημα (ἦχος πλ. δ') «Ὡ βάθος ἀγαθότητος» (τὰ γραμμικά Μανουὴλ Σαμβίου).

Οἱ 69 οὗτοι μουσικοδιδασκαλοὶ ἀμάρτυροι πρὸ τῆς ἀλώσεως· οἱ δὲ περὶ τὰ χρονικά διαστήματα πλανηθέντες δύνανται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνωτέρου καταλόγου νὰ ἐπανορθώσουν τὰ χρονολογικά αὐτῶν πλάνας.

12.

Δημήτριος ἱερομόναχος Παλαμᾶς ἐκ Μεσημβρίας.

Ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τὸν καταλόγον τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ εἰς τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Τοῦτον φέρονται ἀναγρᾶμματιμοὶ εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδικα Θ 207 (Δημητρίου ἱερομονάχου Παλαμᾶ ἐκ Μεσημβρίας).

13.

Δημήτριος ὁ Ραιδεστηνός.

Μνημονεύεται ἐν τῷ Β' καταλόγῳ τοῦ Α. Σταυρίου (κατὰ τὸν Thibaut) ὡς πρεσβύτερος. Ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, τοῦ πρεσβυτέρου, οὐδαμῶς τῶν γνωστῶν μοι κωδίκων τὸ ὄνομα αὐτοῦ συνδεύεται. Ἠκάμασεν εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως χρόνους, καταριθμούμενος ἐν τῷ κώδικι τοῦ Δαυὶδ (Ε 173) μετὰ τῶν ἀρχαίων διδασκάλων, ἐμειλοποίησεν τὰ ἑξῆς:

1) Χερουβικά κωδ. Κ 172 Λαύρ. (Δημητρίου).

2) Κοινωνικά «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλάλαγῃ» Ε 8 Λαύρ. (Δημητρίου Ραιδεστηνοῦ) — «Ἀνείτε τὸν Κύριον» Ε 173 Λαύρ. Ε 128 Λαύρ. 271, 307 καὶ 309 Ξηροποταμίου ἔτερον εἰς ἦχον βαρὺν εἰς τοὺς Λαυριωτικούς Θ 154 φ. 168. Γ 184. Κ 151. Κ 175. — «Γεῦσασθε καὶ ὕδρε» Κ. 188 Λαύρ. 46 τῶν Βλατάδων.

1 Εἰς ἄλλους κώδικας καλεῖται Σιγνήρος.

3) Εἰρμὸς καλοφωνικούς Α 156 Λαύρ. «Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου» (Δημητρίου) 291 Ξηροποτ.

4) Στιχηράριον καλοφωνικὸν Κ 134 Λαύρ. («Δημητρίου πρωτοψάλτου». Ἄν ὁ Ραιδεστηνὸς ἦτο καὶ πρωτοψάλτης μοῖ εἶναι ἀγνωστον). Τὸν Δημήτριον Ραιδεστηνὸν ἀγνοεῖ ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

14.

Διονύσιος ὁ Ἡρακλείας.

Ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Σταυροῦ ἀπλῶς ὡς «Διονύσιος Ἡρακλείας» (κατὰ τὸν Πίτρα) σημειούμενος εἶναι ὁ κατὰ τὰ ἔτη 1591-1600 ἀρχιερατεύσας Διονύσιος (Θρακικά Σ, 75 σημ. 1), ἀποκλειόμενος τοῦ νεωτέρου Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Τυρολῆς, τῷ 1830 προαχθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, διότι τὰ μουσικά αὐτοῦ ἔργα, τὰ Χερουβικά, κείνται εἰς δύο Λαυριωτικούς κώδικας τὸν Ε 128 καὶ Κ 188 χρονολογούμενους, τοῦ μὲν πρώτου ἀπὸ τοῦ 1741, τοῦ δὲ δευτέρου ἀπὸ τοῦ 1739. Ὁ Διονύσιος ἐμειλοποίησε χερουβικά τὰ ὁποῖα ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἦσαν διανεδομένα ὡς μαρτυρεῖ ἡ πειρομένη αὐτῶν εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδ. Ε 10. Ε 162. Ε 128. Γ 189. Κ 188 καὶ τὸν Ξηροποταμινὸν 317.

15.

Δοσίθεος μοναχὸς Ραιδεστινός.

Ἄγνωστος εἰς τοὺς συντάκτας τὸν καταλόγον τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης καὶ τὸν Γ. Παπαδόπουλον. Ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εὕρηται εἰς τοὺς Λαυριωτικούς κώδικας Ε 132 καὶ Κ 157 ἐν Κοινωνικῶν («Δοσιθέου μοναχοῦ τοῦ Ραιδεστινοῦ»). Εἰκάσω ὅτι ἦν Ἀγιορείτης.

16.

Θεόδουλος μοναχὸς Ἀντίης.

Ὁ Θεόδουλος οὗτος ὁ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀσκούμενος καὶ Θεόδουλος νεώτερος εἰς τὰ μουσικά αὐτοῦ ἔργα καλούμενος πρὸς διάκρισιν τοῦ παλαιῦ Θεοδούλου, τοῦ δομestικού τῆς μονῆς τῶν Μαγγανῶν, ἠγκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος, τὴν μουσικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Λαυριώτου προηγουμένου Σεραφεῖμ τοῦ Μιτληγαίου, διασμῆμον μουσικοδιδασκάλου καὶ γραφέως ἱκανῶν μουσικῶν κωδίκων. Τοῦτο βεβαιούμεθα ἐκ τοῦ αὐτογράφου κωδίκου τοῦ Θεοδούλου Θ 200 τῆς Λαύρας, ἐν φ' ἐν φ. 162^α σημειοῖ. «Ἐγγραφή τοῦ παρὸν βιβλίου οἱ Ὀικοὶ διὰ χειρὸς Θεοδούλου μοναχοῦ 1750»· καὶ ἐν φ. 164 «Ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ μουσικωτάτου καὶ μελλορητοικοῦ ἀρίστου πάντων καὶ διδασκάλου μου κυρίου Σεραφεῖμ Λαυριώτου τοῦ καὶ προηγουμένου». Εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ σημειοῦται ὅτι ἀπλῶς Θεοδούλος, ὅτε μοναχὸς Θεοδούλος, ἐνίστε Ἀγιορείτης καὶ εἰς τὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Κ 188 Θεόδουλος.

(Γεροδιακόνου Γρηγορίου) γρόσα δύο και δέκα. Ἦρχεσα σὺν Θεῷ νὰ διαβάζω τὸ παρὸν Στιχηράριον παραδόσεις τοῦ μουσικολογιώτατου κυριῆς Γιαννάκη τοῦ και πρωτοψάλτου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αἰνθ' (1759) ἐν μηνί μαρτίῳ ια' και δέομαι τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἵνα ευδοκήσῃ τοῦ τελειῶσαι αὐτὸ ἐν τάξει και προκόπτω και εἰς ἀνώτερα, δι' εὐχὼν τῆς παναρχάντου αὐτοῦ μητροῦ, τὼν ἁγίων και θεοκληρῶνων και πνευματοφόρων ἀποστόλων εἶδε γένοιτο! Ἀλέξιος.

Τοῦ πρωτοψάλτου Ραιδεστοῦ φέρονται Πασαποῦρια ἐν τῷ Βατοπεδιῷ κώδικι 1399 (Ἰωάννου πρωτοψάλτου Ραιδεστοῦ, μαθητοῦ Ἰωάννου πρωτοψάλτου).

23.

Ἰωάννης δ' ἐξ Ἀρχαίου.

Ἐν τῷ Α' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης (Παράρτημα Γ' τόμου Θρακικῶν σ. 224) δ' ἐξ Ἀρχαίου Ἰωάννης καλεῖται Χρυσοβέργης ἐκ συγγένσεως πρὸς ἕτερον συνώνυμον. Ὁ Χρυσοβέργης Ἰωάννης κατήγετο ἐξ Ἰωαννίνων και ἦν ἀνεμῶς και μαθητὴς τοῦ καθηγητοῦ Ἀναστασίου Χρυσοβέργη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἱερομονάχου. Ἀμφότεροι θεῖος και ἀνεμῶς ἦσαν δοκιμώτατοι μουσικοί, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα σφύζονται εἰς πολλοὺς κώδικας και σημειῶ προχείρους τοὺς Λαυριωτικῶς Θ 154 (Κοινωνικά «Ἀναστασίῳ ἱερομονάχῳ και καθηγητοῦ Χρυσοβέργη» και «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοβέργη, ἀνεμῶς και μαθητοῦ τοῦ ἄνωθεν Ἀναστασίου») Κ 188 (Κοινωνικά «Ἰωάννου Χρυσοβέργη ἐξ Ἰωαννίνων»), Κ 172 («Ἰωάννου Χρυσοβέργη ἐξ Ἰωαννίνων») και τοὺς Σηροποταμινούς 277 και 334 («Ἰωάννου Χρυσοβέργη») ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς καταφαίνεται διότι δ' ἐξ Ἰωαννίνων Χρυσοβέργης οὐδεμίαν ἔχει σχέσηιν ἢ συγγένειαν μὲν τὸν ἐξ Ἀρχαίου Ἰωάννην, τοῦ ὁποῦ ἐν μᾶθμῃα κατὰ τὴν 15 Ἀυγούστου φέρεται ἐν τῷ Λαυριωτικῷ κώδ. Ε 155 «Τῇ ἀθανάτῳ σου Κοιμήσει» (Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἀρχαίου).

24.

Κωνσταντῖνος δ' ἐξ Ἀρχαίου.

Περὶ τοῦ διαστήνῳ τούτου μουσικοδιδασκάλου οὐδεὶς γίνεται λόγος ἀλλ' οὐδὲ μνεῖται ἐν τῷ Α' καταλόγῳ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης. Ἐν τῷ Β' τοῦ Δ' τόμου τῶν Θρακικῶν ἀπλὸς ἀναγράφεται καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Pitra καὶ Thibaut: ὡς χρόνος δὲ τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ ὀρίζεται ὁ 18^{ος} αἰὼν. Ἀλλὰ τὰ ἔργα τοῦ ἐξ Ἀρχαίου Κωνσταντίνου εὐρίσκονται εἰς κώδικας χρονολογούμενους ἕνα αἰῶνα ὁλόκληρον πρὸ τοῦ ὀριζομένου ἄνωθεν ὁ Λαυριωτικῶς κώδ. Π 147 χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1682 ὁ Ε 9 τῆς αὐτῆς Λαύρας ἀπὸ τοῦ 1666 και ὁ Ε 6 τῆς Λαύρας ἀπὸ τοῦ 1620 και οἱ τρεῖς οὗτοι περιέχουσιν ἔργα τοῦ ἐξ Ἀρχαίου Κωνσταντίνου ἥμισιν ἄρα πολὺ ἐνωρίτερον τοῦ

18^{ου} αἰῶνος, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα περὶ τὰ μέσα ἢ τὸ τέλος τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Εἷς τινες κώδικας, ὡς εἰς τὸν Λαυριωτικὸν Κ 165 διὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ τάλαντον και τὴν μεγάλην ἐπίδοσιν εἰς τὴν τέχνην ὀνομάζεται νέος Κουκουζέλης και ζωγράφος. Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου χαρίσματος οὐδεμίαν ἔχομεν ἀλλαθὲν πληροφορίαν. Ταύτην καθιστᾷ ἡμῖν γνωστὴν ὁ Συμμενοπετρίτης μοναχὸς Νεκτάριος ὁ Σερεμέτης, ὅστις ἀνέγραψε τὸν διτ' ἀριθ. Κ 165 τῆς Λαύρας κώδικα περιέχοντα ἔργα τοῦ ἐξ Ἀρχαίου Κωνσταντίνου ἔχοντα τὸν ἐξῆς τίτλον: «Βιβλίον πάνυ θαυμαστὸν και ἀξέσραστον εἰς ἐκεῖνους ὁποῦ μετέρχονται ἐν μουσικῇ ἐπιστήμῃ μετὰ μεγάλῳ πόθῳ, συνθεμένον παρὰ τοῦ μουσικοτάτου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἀρχαίου τοῦ νέου Κουκουζέλη και ζωγράφου... εἶναι δὲ τὰ πάντα συνθεμένα ὥσων εἰς σχῆμα ὁλοκλήρου μαθήματος... ἀπὸ τε τῆς λεγομένης Παπαδικῆς, τοῦ Μαθηματαρίου και Κρατηματαρίου... ἔρροσθε Νεκτάριος Σερεμέτης, ἐξ οὗ και ἡρῆδη μικρόν».

Τὰ ποιήματα τοῦ Κωνσταντίνου διεδόθησαν πανταχοῦ ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἔνθα ἐθεραπεύετο μετὰ ἱεροῦ ζήλου ἡ ὥραία τέχνη. Οἱ κώδικες τῶν ἱερῶν μονῶν κοσμοῦνται ὑπὸ τῶν θεσπεσίων μελουρημάτων τοῦ ἐμπνευσμένου διδασκάλου, ἐξ ὧν παραθρομέν τινὰ ὅσα οἱ κώδικες τῆς Λαύρας και τοῦ Σηροποτάμου περιελαμβάνουσιν.

1) Κρατήματα Ε 6 Λαύρ. (Κώστα τοῦ ἐξ Ἀρχαίου). Ε 9 Λαύρ. (κρατήματα ἐξ). Ε 32 Λαύρ. (δύο). Ε 36 Λαύρ. (ἐν. τοῦ Ἀρχαίου). Ε 32 Λαύρ. (δύο). Π 147 Λαύρ. (Κωνσταντίνου Ἀρχαίου). Κ. 137 Λαύρ. Κ 165 Λαύρ. 1416 Βατοπεδίου.

2) Χερουβικά Ε 6 Λαύρ. Ε 14 Λαύρ. Ε 25 Λαύρ. Ε 30 Λαύρ. Ε 32 Λαύρ. Ε 128 Λαύρ. (τρία). Ε 132 (δύο). Θ 162 Λαύρ. 271 Σηροποτάμου. 307. 309. 317. 320. Σηροπ.

3) Κοινωνικά Ε 38 Λαύρ. Ε 128 Λαύρ. Θ 154 Λαύρ. Μ 22 φ. 43 Λαυρ. (Κωστή).

4) Μαθήματα Θεοτοκία εἰς τοὺς Σηροποταμινούς κώδ. 291. 307 και 309.

5) Δοματικὸν Κ 156 Λαύρ. 309 Σηροποτ.—«Τὸν σταυρόν σου προσκυνούμεν» 309 Σηροποτάμου.

6) Μαθήματα ἐκ τοῦ Στιχηραρίου Ε 38 Λαύρ. (15 Ἀυγούστου «Τὴν πάνσεπτον σου κοίμησιν» και ἕτερον «Αἱ γενεαὶ πάσαι»). Ε 155 Λαύρ. Ε 128 Λαύρ. «Ἐσεῖθσαν λαός» — 317 και 320 Σηροποτ. (Στιχηρὰ ἰδιώματα τοῦ ἐνιαυτοῦ). 1473 Βατοπεδίου.—Μάθημα καλούμενον Περισικὸν Ε 55 Λαύρ. (τοῦ ἐξ Ἀρχαίου).

7) Πολυέλεοι Ε 128 Λαύρ. 307, 309 και 317 Σηροποτάμου.

8) Ἡ τιμιωτέρα μετὰ στίχων καλοφωνικῶν Ε 128 Λαύρ. Ε 130 Λαύρ. (ὀκτάηχος) Ε 153 φ. 378 Λαύρ. Θ 168 Λαύρ. (ὀκτάηχος μετὰ κρατήματος).

τὸν Λαυριωτικὸν Κ 168, ἀλλ' εἶναι ἄθλον ἂν ταῦτα εἶναι τοῦ Λαμπαδαρίου Μετρῶν ποιήματα ἢ ἄλλον συνανήμον, τοῦ Δομestikou Φωκά, τοῦ Λαοσυνάκτου Φωκά, τοῦ ἐκ Κρήτης Φωκά, τοῦ Φιλαδελφείας Φωκά, τοῦ Ἰωάννου Φωκά, δοκίμων πάντων μουσικῶν καὶ εἰς διαφόρους ἀκμασάντων ἐποχάς. Τοῦ Λαμπαδαρίου Μετρῶν Φωκά τὸ ὄνομα φέρει ἐν Ἰδιόμελον κατὰ τὴν 23 Σεπτεμ. «ἐκ βρέφους ἐγένον» ἐν κώδ. Α 142 Λαύφ. (ἰς' αἰῶνος) οὕτως: «Φωκά Λαμπαδαρίου Μετρῶν». Δὲν γνωρίζω ἂν ὁ μουσιστράφης οὗτος Λαμπαδάριος Φωκάς ἔχει σχέσιν τινα μὲν τὸν ὁμώνυμον Σκελλάρειον τῆς ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου τὸν ἀποθανόντα τῇ 1585. Περὶ τοῦ ἱεροῦς τούτου Φωκά φέρεται ἐν ἀρχῇ τοῦ Παριανοῦ κώδ. 258 (Μηγαῖον Ἰανουαρίου) τὸ ἐξῆς σημείωμα: «† Ἐτοῦτο τὸ χωρίον ἔνε τοῦ παπᾶ Δαυὶδ (·) καὶ ἔνε μυνέο γενάρης.

† Φωκάς Σκελλάριος Πάνιος.

† Ἐκμίσθῃ τοῦ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Φωκάς ἱερεὺς

καὶ ὑκονδμος τις ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Ραιδεστοῦ καὶ πάνθων ἐπὶ ἔτους «ζη'» (1585) Ἰνδ. ιγ ἐν μηνί Ἰανουαρίῳ ἰς τὰς β' ἡμέρα κυριακῇ ὥρα γ' τῆς ἡμέρας, καὶ ἐτάφη ἐν τὸ νάω τοῦ μεγάλου Θεοδώρου ἔντροστεν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ εὐνία αὐτοῦ ἡ μνήμη».

29.

Χρυσόστομος Λαυριώτης ὁ Μαδύτιος.

Ὁ ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων καὶ λογιστέων Ἀγιορειτῶν μοναχῶν τῶν τελευταίων χρόνων Χρυσόστομος ἐγεννήθη ἐν Μαδύτι τοῦ 1851 καὶ ἔδολο φρονήθη ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῇ 22 Δεκεμβρίου 1'. Ὁ Χρυσόστομος ἦτο καὶ ὁμιολγράφος καὶ δόκιμος μουσικός· ὡς ὁμιολγράφος ἐποίησεν ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἅγιον Κασάριον, τῆς ὁποίας ὁ Κανὼν φέρει ἀκροστιχίδα «Κασάριον Χρυσόστομος δίκαιον μέλπος» (ὁφείτα ἐν κώδ. 83 φ. 78 τῆς Καλύβης Ἰωσαφάν) καὶ ἑτέραν Ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἅγιον Ὁρόστιον κατὰ προτροπὴν τοῦ δευμνήστου πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' (ἴδ. κατάλογον Κανουσακλήβιον σελ. 91, 16 σημ. ὑπὸ Εὐλογίου Λαυριώτου).

Ὡς μουσικός δὲ ἐμελοποίησε τὰ ἐξῆς φερόμενα ἐν κώδ. 35 καὶ 93 τῆς Καλύβης Ἰωσαφάνων.

- 1) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰώνων τοῦ ἁγ. Εὐσταθίου (Σεπτέμ. 20).
- 2) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰώνων τοῦ ἁγ. Γεωργίου (Ἀπρίλ. 23).
- 3) Τὰ Δοξαστικά τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰώνων τοῦ ἁγ. Μεθοδίου πατριάρχου Κ' πόλεως (Ἰουν. 14).
- 4) Δοξαστικὸν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (ἡχος πλ. α') «Σὲ τὴν ἀγνώως δεξαμένην».

1 Βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τοῦ Χρυσόστομου ἴδ. ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἐτ. ΚΘ σ. 542-543. καὶ Χριστοφόρου Κτενᾶ Ἡ σύγχρονος Ἀθηναία Σχολὴ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ διδάξαντες ἀπὸ τοῦ 1846-1916 Ἀθήναι 1930 σ. 60-65.

- 5) Δοξαστικὸν τοῦ δαΐου Ἰωάσαφ τοῦ Ἰσαποστόλου (Αὐγ. 26).
- 6) Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ, Λιτῆς, Ἀποστίχων καὶ Αἰώνων τοῦ ἁγ. Κασαρίου.
- 7) Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἁγ. Τριάδος.
- 8) Δύο Τροπάρια Ἑσπερινοῦ τῆς ἡχων πλ. δ'.
- 9) Τὸ «Κατευθύνθητω» τῆς προηγουμένης.
- 10) Τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς».
- 11) Τὰ Δοξαστικὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Βαίων.
- 12) Δοξαστικὰ Μαζήμων τοῦ Κανουσακλήβη. Περὶ τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ Χρυσόστομου γίνεται λόγος εἰς τὸ ἀνέκδοτον ἔργον μου. «Περὶ ποιητῶν καὶ Μελοφῶν τῆς Ἐκκλησίας».

**

Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης ὅσα ἐκ τῶν προχείρων σημειώσεων ἡμῶν ἠδυνήθημεν ὡς συμπληρωτικά καὶ ἐπανορθωτικά τῶν δύο καταλόγων τῶν μουσικῶν τῆς Θράκης νὰ συνεισφέρωμεν. Ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν μουσικῶν κωδίκων, καὶ ἰδίως τοῦ Ἀγίου Ὁρους, θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλους ἀγνωστομένους τῆς Θράκης μουσικούς καὶ θὰ πλουτίσῃ σημαντικῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ποιημάτων καὶ πάνθων τοῦδε γνωστών. Χιλιάδες μουσικῶν κωδίκων ἐγκατεσπαρμένον εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως παραμένουσιν ἀνεξερεύνητοι καὶ ἄθικτοι. Ἡμεῖς δὲ οἱ κληρονόμοι τοῦ πνευματικοῦ τούτου πλοῦτος τῆς προγονικῆς μεγαλοφυΐας καθήκον ἔχομεν νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ζωὴν τοὺς μεγάλους τῆς τέχνης ἱεροφάντας καὶ πατέρας ἡμῶν τοὺς καμένους νεκρούς, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ αἵλου καὶ τῆς λύρας ἐφαίδρυναν τὸ ἔθνη καὶ ἐκκλησιαστικὸν στερέωμα. Οἱ μεγάλοι νεκροὶ ἐπικαλοῦνται ἀπὸ τοῦ τάρου τοὺς ζῶντας ὁ αἶλλος καὶ ἡ λύρα ἐθρυμματίσθησαν, ἀλλ' ἡ φωνὴ τῶν παραμένει γραπτῇ εἰς τοὺς τάρους τῶν περγαμηνῶν θὰ τὴν ἀκούσωμεν διὰν ἀνοίξωμεν τὰ μνήματα.

Ἐχω ἀκόμη μίαν παρατήρησιν νὰ κάμω εἰς τὸν κ. Ἀντ. Σταμούλην καὶ θὰ καταπαύσω. Ὁ ἀναγραφόμενος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ (Θρακικά Δ, 371) «Γεώργιος Μρुकι Ἀλιότης, ἱερομόναχος Σηλυβρίας 16^{ου} αἰῶν» εἶναι ὁ γνωστός ποιητὴς Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ Σηλυβρίας (ἴδ. ἐμπροσθεν ἀριθ. 10) ὁ ὁποῖος συγγέται μὲν τὸν ὁμώνυμον πρωτοψάλτην τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας¹ ἐπὶ τῆς ἀλώσεως Γρηγόριον ἱερομόναχον Μπούνην τὸν Ἀλυά.

¹ Εἶναι ὁ τελευταῖος πρωτοψάλτης, ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον «πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» ὁ τὸν ἀνέμουν τὸν Ἀλιότου Μανουὴλ Χρυσῆν διδασκὴν Ἀλέξις τιτολορεῖται «Πρωτοψάλτης τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως» ὡς ἀναγνωσόμενος εἰς ἰδιόγραφον αὐτοῦ κώδ. τὸν ἐπ' ἀριθ. 1085 Βασιλειῶν ἐνθα ἐν σ. 108 γράφει «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Ἀλέξιον πρωτοψάλτου καὶ νομοφύλακος καὶ ἐπὶ τῷ πατριαρχικῷ ναφ Κωνσταντινουπόλεως ἐν μηνί νοεμβρίῳ τοῦ ἐτους 52^{ου} ἡ' (1483) ἰνδ. β».

την. Εἰς τὰ μουσικὰ ἔργα τοῦ ἐκ Σηλυβρίας Γρηγορίου οὐδέποτε φέρεται τὸ ἐπίθετον Μπούνης Ἀλιάτης, καὶ ὁ Ἀλιάτης Μπούνης οὐδέποτε συν- οδεύεται μὲ τὴν πατριδὸς ὄνομα «ἐκ Σηλυβρίας», εἰς ἰδιόγραφον αὐτοῦ σημειώμα κείμενον ἐν τέλει τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδ. 171 ἐπιγράφεται μονα- χὸς Γρηγόριος Ἀλιάτης οὕτω· «ἐτελείωθη τὸ παρὸν Εὐχολόγιον σὺν Θεῷ πατρί» ἐμοῦ Γρηγορίου μοναχοῦ μὲν τῷ στήματι δὲ Ἀλιάτῃ λεγο- μένῳ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου κυροῦ Μελετίου τοῦ ἀπὸ τὴν Κερασάν¹. Εὐχθεσθε οὖν ὅσοι μέλλετε ἐντυγχάνειν τοῦτο καὶ δότε συγγνώμην τοῖς σφαλ- μασι ὡς ἀγορεύω πάντῃ γὰρ ἐγράφη ἐν μητρί ἀπαύλιῳ ἰνδ. ιγ, τοῦ ὅρμηγ² (1435). Εἰς τὰ ἐν τοῖς κώδιξιν ἔργα τιτολοφρεῖται Μπούνης Ἀλιάτης (ἢ Ἀλιάτης). Κατὰ ταῦτα ὁ Ἀλιάτης Γρηγόριος (οὐχὶ Γεώργιος) εἶναι μεταγε- νώτερος τοῦ ἐκ Σηλυβρίας ὁμωνύμου ἱερομοναχοῦ καὶ ὁμοῦ διάφορον πρό- σωπον. Πιθανὸν ὡς λαϊκὸς ὁ ἐκ Σηλυβρίας Γρηγόριος νὰ ἔφερε τὸ ὄνομα Γεώργιος, ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον Μπούνης Ἀλιάτης ποτέ³. Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν συνώνυμον αὐτοῦ Γρηγόριον, πρωτοψάλτην τῆς Μ. ἐκκλησίας καὶ θεῖον καὶ διδάσκαλον Μανουὴλ τοῦ Χρυσόφῃ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λαυριωτικοῦ κώδικος K 173.

Περὶ δὲ τῆς εἰκασίας τοῦ κ. Σταμούλη διὸ οἱ τρεῖς μουσικοδιδάσκαλοι Πλαγιώται, Γεώργιος, Γρηγόριος καὶ Μανουὴλ κατήγοντο ἀπὸ τὰ Πλάγια (χωρὶν παρὰ τὸν μέγαν Τσεκμετζέν) σημειῶ δτι τὸ ἐπίθετον αὐτὸν δια- φέρως φέρεται εἰς τοὺς κώδικας. Εἰς τοὺς Λαυριωτικοὺς E 128 καὶ I 184 ὡς καὶ εἰς τοὺς Ξηροποταμίνους 273, 307 καὶ 809 ὁ Γεώργιος λέγεται «Πλα- γιώτης» εἰς δύο ἄλλους τῆς Λαύρας τὸν A 164 καὶ A 166 (ιε' αἰῶνος) ὁ Μανουὴλ καλεῖται «Πλαγιῆς» εἰς δὲ τὸν Λαυριωτικὸν 1185 «Μανουὴλ Πλαγιῆς πρωτοψάλτης Θεσσαλονίκης» τὸ Πλαγιῆς καὶ Πλαγιῆς πιθανὸς λογοῦσι τὴν ἐξενεχθεῖσαν γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Ἀλλ' ἔχοντες καὶ ἕτερον Πλαγιῆν Ἰωάννην καλούμενον· οὗτος εἰς τὸν ἀρχαῖον μεμβράνι- νον Λαυριωτικὸν κώδ. Γ 86 φ. 53^α (ιδ' αἰῶνος) φέρεται οὐχὶ ὡς μουσικός, ἀλλ' ὡς ποιητὴς ἀνεκδότου Ἰδιόμελου εἰς Γρηγόριον τὸν Δεκαπολίτην (20 Νοεμ.) «Τὸν τοῦ Κυρίου ζυγὸν ἐκ βρέφους ἐπαυγέτινον θέμενος» τὸ ὅποιον φέρει ἐπιγραφὴν «ποίημα κυρ Ἰωάννου τοῦ Πλαγιῶ, μέλος δὲ κυρίου Δανιὴλ τοῦ Ἀρχαδῆ»· ὁ Πλαγιῆς δὲ οὗτος Ἰωάννης εἶναι ἀρχαιότερος τῶν

ἀνωτέρω καὶ ἡ γραφὴ Πλαγιῆς ἀρχαιότερα τῆς γραφῆς Πλαγιώτης καὶ Πλα- γιάτης. διότι ὁ μουσικός Ἀρχαδῆς ὁ μελοποιήσας τὸ ἀνωτέρω εἰς τὸν Δεκα- πολίτην ποίημα τοῦ Ἰωάννου Πλαγιῶ ἐμελοποίησεν καὶ ἕτερον ποίημα¹ (εἰς τὸν αὐτὸν Λαυριωτικὸν κώδ. Γ 86 κείμενον) εἰς τιμὴν τοῦ ὁμοῦ Φωτίου κτίτορος τῆς ἐν Θεσσαλονικίᾳ μονῆς τοῦ Ἀκαπνίου συνταχθὲν ὑπὸ Δημητ. Βεσκού μεγάλου Οὐκονόμου τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἐπειδὴ δὲ ἀσφαλῶς γνωρίζομεν διὸ ὁ Βεσκούς ζῆ κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἀλληλογραφῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου², ἔπειτα διὸ ὁ Ἰωάννης Πλα- γιῆς καὶ ὁ Ἀρχαδῆς Δανιὴλ ἦσαν σύγχρονοι³, φρονῶν δὲ διὸ ἦσαν καὶ συμ- πολίται, δηλαδὴ Θεσσαλονικεῖς, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Εἶναι γνωστὸν διὸ ὁ Δεκαπολίτης Γρηγόριος, εἰς τιμὴν τοῦ ὁμοῦ ὁ Ἰωάννης Πλαγιῆς συνέταξεν τὸ ἐν λόγῳ Ἰδιόμελον ἔξῃσιν ἱκανὸν χρόνον ἐν Θεσσαλονικίᾳ μονάζων μετὰ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου (κατὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα) ἐν τῇ μὲν τῶν Λατῶν ἐν ἡ καὶ πανηγυρικώτερον ἐτελείει ἡ μνήμη αὐτοῦ. Τίς ἄλλος εἶχε λόγον νὰ τιμῇσθαι ἐμφαντικώτερον τὸν Δεκαπολίτην Γρηγόριον, ἢ μὴ Θεσσαλονικεῖς τις λόγιος; καὶ ὅπως ὁ Θεσσαλονικεὺς Δημιτρίος Βεσκούς ἐτίμησε διὰ ποιήματος τὴν μνήμην τοῦ ἰδίου τοῖς μνηστῆς τοῦ Ἀκαπνίου Φωτίου, ὅπως τόσοι ἄλλοι Θεσσαλονικεῖς ἐτίμησαν τοὺς ἐν ἀγιότητι βίου διαπρέψαντας ἐν τῇ πόλει τὸν δόσιους καὶ ἀγίους, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἰωάν- νης Πλαγιῆς ἐτίμησε δι' ἁρμοδίου ποιήματος τὸν Δεκαπολίτην Γρηγόριον λαβὼν συνεγὼν καὶ τὸν σύγχρονον αὐτοῦ καὶ μουσικὸν διάδοχον Δανιὴλ τὸν Ἀρχαδῆν, ψάλλον ἴσους τῆς μονῆς τῶν Λατῶν, ἢ ἄλλου τινὸς ναοῦ ἐν Θεσα- σαλονικίᾳ. Εἰς ἄλλως τε ἀπὸ τοὺς Πλαγιῆς ἢ Πλαγιῶς, ὁ Μανουὴλ, ἦτο, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, πρωτοψάλτης Θεσσαλονίκης; ὁ δὲ Πλαγιῆς Γρηγόριος ἐμελοποίησεν Ἰδιόμελον εἰς τὴν ἀγ. Ἀναστασίαν τὴν Φαρμακολύτριαν κείμενον ἐν τῷ Λαυριωτικῷ E 58 «Τῆς ζωηφόρου ἀναστάσεως» γνωστὸν δὲ διὸ ἡ μὴ τῆς ἀγίας Ἀναστασίας δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ τοιαύτη σχέσις ἡ ἀμειψία καὶ ἐκμυσος τῶν Πλαγιῶν μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης δικαιολογεῖ πως τὴν ἐμὴν εἰκασίαν, ἢ ὅποια βεβαίως χρῆζει ἀσφαλεστέρας μαρτυρίας καὶ ἐπιβεβαιώσεως.

Παρίοι κατὰ Ἀπρίλιον 1936.

† Ο ΠΡ. ΑΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

¹ Ὁ Μελέτιος οὗτος εἶναι ὁ Λαυριώτης λατρός διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ὁμοῦ ἐγγραφῇ τῷ 1425 καὶ ὁ Λαυριωτικὸς κώδ. Q 72 ὁ περιέχων τὰ ἔργα τοῦ λατροῦ Γαληνοῦ. Ἰδ. κατάλογ. Λαύρας σ. 342. Οὐδόλως ἀπίθανον ὅτι ὁ Ἀλιάτης νὰ ἦτο μοναχὸς τῆς Λαύρας καὶ μαθητὴς τοῦ Κουκουζέλη, διότι ὁ Κουκουζέλης ἀρχαίει κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα ὡς εἰς ἐπικειμένην ἄλλωθεν καὶ οὐχὶ τὸν ια', ὡς μέχρι τοῦδε νομίζεσται.

² Εἰς τινὰς κώδικας, ὡς εἰς τὸν Ξηροποταμίνον 265, καλεῖται Γρηγόριος Ριμπούνης Ἀλιάτης, εἰς δὲ τοὺς Ξηροποτ. 309 καὶ 313 Γρηγόριος Χαμπούνης· εἰς πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς — καὶ εἶναι πολλοὶ οἱ περιεχόμενοι τὰ ἔργα αὐτοῦ — καλεῖται Μπούνης Ἀλιάτης.

¹ Ἐθιμοσιεύθη ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμῇ» ζ', 315 ὑπὸ Σπυρ. Λαυριώτου.

² Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἐπιστολὴ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου σ. ιδ' - ιε'.

³ Περὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἀρχαδῆ ἔχοντες ἀσφαλεστάτην πληροφορίαν ἐξ ἰδιογράφων αὐτοῦ κώδ. τοῦ Βατοπεδινῶ 1486 γραφέντος τῷ 1291 κατὰ τὸ ἐν φ. 299 σημείωμα: «ἐτελείωθη τὸ παρὸν Στιχηρόν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Δανιὴλ ἀμφοτεπλοῦ τάχα καὶ ἱερομο- νάχου τοῦ Ἀρχαδῶ καὶ οἱ ψάλλοντες ἐσχέσαν· μηνὶ δεκεμβρίῳ ιγ' ἰνδ. ιδ' (ε'?) ἔτι ζω (1291) ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀνδρόνικου· καὶ αὐτοκράτορος τινος Ρωμαίων Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου».